

S-248

SHAKESPEARE ZORDA

(Shakespeare in Trouble)

Chris Alexander – Hille Darjes

Türkçesi: Yücel Erten

KÜLTÜR BAKANLIĞI	
Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü	
Başdırma Bürogluğu	
Tarih:	08/02/2013
No:	107

SHAKESPEARE ZORDA

(Shakespeare in Trouble)

Komedi

Chris Alexander ve Hille Darjes

Türkçesi: Yücel Erten

Oyun kişileri:

Kraliçe Elisabeth I.

Lord Essex

William Shakespeare

Judith Shakespeare

Richard Burbage

Will Kempe

Robert Armin

John Hemmings

Nick Tooley

William Ecclestone

Rejisör

Oyun günümüzün bir tiyatrosunda, genel prova sırasında geçer. Genel provası yapılan oyun, 1601 yılı Şubatında „Globe“ tiyatrosunu yöneten Shakespeare ve oyuncularını üzerinedir.

SHAKESPEARE ZORDA

(Shakespeare in Trouble)

Chris Alexander ve Hille Darjes

Türkçesi: Yücel Erten

1. BÖLÜM

1. PERDE

(Globe Tiyatrosu.¹ 1601 yılının Şubat ayı. Sahne aydınlanırken, fanfarlar ve savaş davulları işitilir. Richard Burbage, zırhlı ve kana bulanmış biçimde, III. Richard rolünde sahneye fırlar.)

Richard

“Bir at! Bir at! Bir ata krallığım!”

Sesler-

(Salondan) Gebertin domuzu! – Parçalayın! – Katil kral, geber!

(Savaş davulları. Richmond (Tooley tarafından oynanır) ve Stanley (Hemmings tarafından oynanır) askerlerle girerler. Richard, Richmond’un askerleri tarafından feci bir şekilde öldürülür. Kalabalığın coşkulu tezahüratı.)

Richmond

“Zafer bizimdir dostlarım: Kanlı köpek geberdi!”

(Halkın tezahüratı.)

Stanley

“Kahraman Richmond, seni kutluyorum.

Uzun süredir gasp edilmiş olan İngiltere tacını

O kanlı köpeğin elinden...

(Tacı ölü Richard’ın elinden almakta zorlanır)

... elinden çekip aldım.

Bu tacı sen taşı. Kutlu ve hayırlı olsun!“

(Trampet tremolo. Richmond’a tac giydirebilir.)

Richmond

“Yüce Tanrım, bu duaları kabul et!

Kardeşin kardeşe savaşı sona erdi, yaşasın barış!

Tanrının inayetiyle sonsuza kadar sürsün!“²

(Alkışlar. Selam. Kraliçe Elisabeth salondan gelerek sahneye çıkar. Kendisine Lord Essex eşlik etmektedir. Oyuncular sıraya dizilir.)

Elisabeth

Teşekkürler, altım üstüm buz kestiye de, teşekkürler. Bir daha bu Globe Tiyatrosuna kışın asla gelmem! –Burbage, güzel bir kral çıkardınız, muhteşem bir kötü kral. *(Burbage eğilerek selam verir, Elisabeth ilerler.)* –Will Kempe! Siz genellikle soytarı oynadınız?

¹ Globe Theatre, Londra’da Shakespeare’in de ortak olduğu tiyatro. 1599 yılında yapılmış, 29 Haziran 1613’te bir yangında kül olmuştur. (Çevirenin notu.)

² Tırnak içindeki bölümler, Shakespeare’in III. Richard tragedyasındandır. (Ç.N.)

- Kempe Soyтарыы öldürdüler. Sesini kestiler. (*Shakespeare'i işaret ederek*) Katil burada efendim.
- Elisabeth Soyтарыы tiyatrodan uzaklaştırmak, aptallık olurdu...
- Kempe (*Shakespeare'e*) Hah, duydun değil mi?
- Elisabeth Ama soytarıdan aldığı serseriye vermiş. Bu adamın kötü karakterleri, hep erdem sahiplerinden daha ışıltılı. (*III. Richard'ı işaret ederek:*) Şeytan yine sahneye çıksın diye dört gözle bekledik. (*Gruptan kibar gülüşmeler.*)
- Kim bilir belki de hepimiz için onun gibi olmak istiyoruz. Hilekârlığın o büyük ustası gibi. (*Seyirciyi işaret ederek.*) Çünkü şurada aşağıda oturanların hepsi, hedeflerine varmak için küçük ya da büyük rollerini oynuyorlar. O yüzden maskenin ardında ne olduğunu bilmek iyidir.
- (*Bu söz üzerine birkaç muhafız hızla salona inip bir seyirciyi karga tulumba götürürler. Götürülen insanın umutsuz haykırırları. Sonra sessizlik.*)
- Elisabeth O, Lord Rutland, hilekârlığın büyük bir ustasıydı. Ön sırada kibar kibar oturan o beyefendi, İngiltere Kraliçesi Elisabeth'i öldürmekle görevlendirilmiş bir İspanyol ajanıydı.
- (*Herkes şaşkınlık içindedir.*)
- Sizleri, bu sahnede oynanan bütün dramlardan daha çok seyirci toplayacak bir oyuna davet ediyoruz. Yarın sabah Tyburn'daki idam sehpasında! Bizi öldürmeye yeltenenleri nasıl dehşet verici bir sonun beklediğini izleyebilirsiniz. (*Dönüp Lord Essex'i yoklar, ama sevgiyle:*) Siz de... oyunculuk sanatının dostlarından birisiniz, sevgili Lord Essex. Bu son oyuna ne diyorsunuz?
- Essex Majesteleri, sizin gerçekliğinizin karşısında her türlü oyun soluk kalıyor. Size sonsuz bağlılık duyan biri olduğuma şükrediyorum.
- Elisabeth Bu yağlayıp ballamaları en çok da ondan duymak hoşumuza gidiyor. – Ama sen son zamanlarda pek sarardın soldun, sevgili Essex. – Süzüldü, açlık çekiyor sanki. Gereğinden çok düşünüyor. Çok düşünen insanlar tehlikelidir. – (*Sözlerini yazmakta olan Shakespeare'e*) Orda ne yapıyorsun? Shakespeare!?
- Shakespeare Majesteleri şey... gelecek kuşaklar için sözlerinizi tesbit ediyorum.
- Elisabeth (*Essex'e*) Bu tiyatrocılardan korkulur: Her şeyi çalışıyorlar, güzel sözleri bile.
- Kempe Aynı kraliçeler gibi.
- (*Genel bir irkilme ve şaşkınlık. Essex, Kempe'nin üstüne yürümek ister.*)
- Elisabeth Bırakın Essex!
- Kempe Sanat, o güzel sözlerin söylenişindedir.
- Elisabeth Peki o çalıntı sözleri kim daha iyi söylüyor: Sen mi, ben mi?

- Kempe Tabii ki ben. Haşmetmeap elli yıldır aynı rolü oynuyorlar. Oysa ben her gün değişiyorum.
- Elisabeth Will Kempe, seni mezara yapıştırırım.
- Kempe "Duvara" majesteleri. Kraliçesiniz, kendi mesleğinizde insanları mezara yapıştırabilirsiniz. Ama tiyatrodaki biz ona "karşısındaki oyuncuyu duvara yapıştırmak" deriz. Bir kere beni duvara yapıştırmak için komik olmanız gerekir, ama kimsenin size gülemeyeceği açık. Ayrıca büyük bir şanssızlığınız var, o da kadın olmanız. Seyirci sahnede yaşlı kadın görünce esnemeye başlar. (*Shakespeare'e:*) Ne dürtleyip duruyorsun canım?
- Shakespeare Majesteleri, çok bira içti de...
- Kempe Biraymış! Shakes-bira! Sahici birayı tercih ederdim doğrusu. - Sahne için yetenek gerek majesteleri.
- Elisabeth Yani sence ben halkı güldüremez miyim?
- Kempe Fıkra anlatırken halkın etrafını mızraklı adamlarla çevirirseniz, belki! - Canım, ittirmesene Hemmings? Tam biraz eğlenmeye başlıyorduk... Durun yahu!
- (*Hemmings ve Shakespeare, Kempe'yi sürükleyerek çıkarırlar.*)
- Elisabeth Hükümdar olarak, soytarıları hoşgörüyü karşılırsınız... Ama kadınlar hakkında ileri geri konuşursa... Onu nasıl cezalandırmalıyız, Lady Anne?
- (*Bu soruyu, Lady Anne kostümü içinde duran oyuncu Robert Armin'e sormuştur.*)
- Armin Efendimiz, bütün erkeklere çene kilidi takılmasını emredin, o zaman İngiltere'de sadece gerçekler konuşulur.
- Elisabeth Kadın olmaktan bu kadar mı gurur duyuyorsun?
- Armin Kadınların erkeklerden ne kadar üstün olduğunun en açık örneği, sizsiniz efendimiz.
- Elisabeth Adın ne senin bakayım delikanlı?
- Armin Robert Armin, efendimiz.
- Elisabeth Dile benden ne dilerse, Robert Armin.
- (*Sessizlik. Herkes merakla bekler.*)
- Armin Kraliçemizi uyarmak için izin isterim, efendim.
- Elisabeth Ne hakkında?
- Armin Bir adam hakkında.
- Shakespeare Robert, sen çeneni...
- Elisabeth Asıl sen kapat çeneni! - Hangi adam hakkında bizi uyarmak istiyorsun?
- Armin İngiltere'nin... en büyük oyuncusu hakkında.
- Burbage (*Şaşkın*) Benim hakkımda?

- Shakespeare Biz, majestelerine bir de dans³ sunmak istiyorduk?
- Elisabeth Titreme! Konuş!
- Armin III. Richard'dan daha yakışıklı... ama daha tehlikeli. Çünkü Kraliçemizin en kibar hayranı rolünü öyle ustalıkla oynuyor, öyle göz boyuyor ki, insanın dudağı uçuklar efendimiz.
- Bir Ses *(Seyircinin arasından)* Essex'i kastediyor!
(Seyirciden yükselen şaşkınlık homurtuları ve protestolar...)
- Essex *(Sakin bir şekilde elini kaldırır. Sessizlik.)* Londralılar. Dostlar. Hristiyanlık aleminin en büyük Kraliçesine olan sarsılmaz sevgimi, İspanya'dan İrlanda'ya kadar, sözlerimle ve kılıcımınla gösterdim. Ama teşekkür olarak ne buluyorum? Asılsız iftiralar. Kadın kılığına girmiş bir kuçukuğunun havlamaları.
(Gülüşmeler.)
- Armin Özür dilerim Lordum, kuçukuçu değil, bekçi köpeği. –Ve majestelerini korumak adına, onun en sevdiği Lorda havlama cüretini gösteriyor...
(Seyirciden tepkiler.)
Efendimiz... sizi sırtınızdan vurmak için, başka hainlerle ortak olup tuzaklar kuran biri: Kendinizi koruyun! Kendinizi Lord Ess...
(Burbage, ancak demir eldivenli eliyle Armin'in suratına vurarak sözünü keser. Armin yere yıkılır. Sessizlik. Elisabeth Armin'in kanlar içinde kalan yüzüne bakar.)
- Elisabeth Essex'e hakaret eden, bize hakaret etmiş sayılır. Dilini koparsınlar bunun.
- Shakespeare *(Diz çöker)* Majesteleri, lütfen bağışlayın onu! *(Bütün oyuncular diz çöker.)* Bir dilek dilemesini zatıalınız emretmiştiniz!
(Sessizlik.)
- Elisabeth Pekala, dilin yerinde kalsın. Ama bir daha asla onu Lord Essex'e karşı kullanma. – Eğer seyircinin arasında da eskidiğimizi, ışığımızın sönmeye yüz tuttuğunu düşünenler varsa; hayatlarını son derece sessiz sürdürsünler. Aksi takdirde daha ölmediğimizi berbat bir şekilde fark etmek zorunda kalırlar.
- Hemmings Çok yaşasın Kraliçemiz...
- Herkes Muhteşem Elisabeth!
(Elisabeth Essex'le birlikte salondan çıkar. Bütün grup ayağa fırlar ve Armin'e koşar.)
- Burbage Özür dilerim, Robert.
- Hemmings Hepimizin hayatını kurtardın, Rich! Ama balyozla kurtardın yani.
- Shakespeare Arkaya götürün! Yarasına bakın!

³ Orijinal metinde „jig“. Bir İrlanda ve İskoç halk dansı. (Ç.N.)

(Oyuncular, Armin'i sahne arkasına taşırlar. Bu arada tartışmayı da sürdürürler. Shakespeare sahnede yalnız kalır ve not almaya başlar.)

- Shakespeare (Yazar:) "Gereğinden çok düşünüyor..."
(Salondan genç bir adam Shakespeare'e seslenir.)
- Judith Saçlarına ne oldu, Shakespeare?
- Shakespeare "Çok düşünen insanlar tehlikelidir..."
- Judith Oyun yazınca insanın saçları mı dökülüyor?
- Shakespeare (Yazaken) Benim saçlarımdan sana ne? Sen kimsin?
- Judith İş arıyorum.
- Shakespeare Üzgünüm, burda bulamazsın.
- Judith (Sahneye çıkar) Hiç bir yere gitmem... dönüp bana bakıncaya kadar.
- Shakespeare (Alt çenesi düşmüştür) Olamaz!
- Judith Bal gibi olur. Senin eski pantolonun.
- Shakespeare Judith! Sen ne arıyorsun burada?!
- Judith Kaçtım.
- Shakespeare Delirdin mi kızım?!
- Judith Evet, kafayı üşüttüm. Kafama saksı düştü.
- Shakespeare Kaçtın mı yani?
- Judith Babam beni Rodney Gibson'la evlendirmek istedi.
- Shakespeare O yün tüccarının oğlu mu? Gayet düzgün bir gençti.
- Judith Oğluyla değil! Babasıyla!
- Shakespeare E üç güne kalmaz ölür, sen de zengin bir dul olursun işte, fena mı?
- Judith Yaa, çok beğendiysen, sen evlensene herifle! – Ben artık orada yaşamak istemiyorum. Ve... bunun suçlusu da sensin.
- Shakespeare Ben mi?!
- Judith Evet. Bana okumayı, yazmayı öğrettin. Bir kadının ilgilenmesi yasak olan şeyleri, merak etmeyi öğrettin. Ben de sonunda babama, anneme, köyüme katlanamaz oldum. Tanrının günü aynı herze! Bir de bu evlilik çıkınca! Stratford'un pisliği burama kadar geldi. Ben de kaçtım.
- Shakespeare Pantolon giyip erkek kılığında!
- Judith Senin oyunlarından öğrendim: Pantolonlu kadınlar.
- Shakespeare Benim pantolonlu kadınlarım hayat için bir reçete değil ki kızım! Sadece insanlar eğlensin diye kurulmuş bir takım fantaziler.
- Judith Buraya kadar gayet güzel işime yaradı ama.
- Shakespeare Ne yapmayı düşünüyorsun?

- Judith Burda kalmayı.
- Shakespeare Londra'da? Tek başına? Kadın olarak?!
- Judith Erkek oldum ya işte!
- Shakespeare O pantolon seni korur mu sanıyorsun? Pantolonun altında neysen, osun. Kadın olduğun anlaşılırsa, ya orospu yaparlar ya cadı. Ya da gebertirler.
- (Kulisten oyuncuların tartışma sesleri işitilir.)
- Hem sonra annemize babamıza kim bakacak Judith? Yaşlı insanlar ve sen onları terk ediyorsun!
- Judith Sen de öyle yapmadın mı?! Üstelik karını da terkettin. Merak edecek bir şey yok, terk ettiğin karın onlara bakar işte.
- Shakespeare (Öfkelenir) Ben para kazanıp sizlere bakmak için burada çalışıyorum!
- Judith Will, bunu ben de yapabilirim.
- Shakespeare Neyi?
- Judith Burda çalışmayı. Ben de oynarım tiyatroda.
- Shakespeare Oyunculuk? Sen?!
- Judith Evet. Beni de kullan! Bana da rol ver!
- Shakespeare Kadınların sahneye çıkması yasak kızım!
- Judith Yoo, böyle diyorum, senin pantolonunla, erkek olarak!
- Shakespeare Hadi canım, sen oyunculuktan ne anlarsın?
- Judith Sizin o sivilceli oğlanlardan daha iyisini yapabilirim!
- Shakespeare Rüya görüyorsun!
- Judith Evet, rüya görüyorum! – Will... Bizim o mahalle tiyatromuzu hatırlıyor musun? Stratford'da her ilkbaharda! Her seferinde küçük kız kardeşini yanına alır, ona bütün öyküyü, bütün rolleri anlatırdın. Provalarını benimle yapmaz mıydın? Sen erkekleri oynardın, ben kadınları!
- Shakespeare Onlar çocuk oyunlarıydı, Judith, burdaki iş bambaşka.
- Judith Will, bana yardım et; geri dönemem!
- Shakespeare Sen batan bir gemiye binmek istiyorsun kızım. Biz burada sonumuz ne olacak, onu bile bilmiyoruz daha.
- Judith Will, yapamam...
- Shakespeare Geri dönmelisin, Judith. Ne yapalım ki biz şimdi bu dünyada yaşıyoruz ve burada herkesin rolü belli.
- Judith Will, arkamdaki bütün köprüleri yaktım...
- Shakespeare Bu gece bende kalırsın, yarın da seni doğru Stratford'a geri gönderirim.

- Judith Ciddi olamazsın? Elimden tutmayacak mısın? Bana yardım edeceğinden, beni kurtaracağından o kadar emindim ki. Belki oyunların yüzünden. Çünkü oyunlarında böyle kalpsiz değilsin. *(Gitmeye yeltenir.)*
- Shakespeare Judith, nereye gidiyorsun?
- Judith *(Yıkık, çaresiz)* Ait olduğum yere: Thames nehrine! *(Salondan çıkar.)*
- Shakespeare Aklını başına topla, Jud...
- Burbage *(Kulisten hızla gelir.)* Will! Gitmek istiyorlar!
- Shakespeare *(Judith'in arkasından seslenir)* Olmaz öyle şey!
- Burbage Ben de öyle dedim. Ama hepsinin ödü bokuna karıştı. Kraliçenin öfkesi yatışınca kadar taşrada kaybolma kistiıyorlar.
- Shakespeare *(Judith'in arkasından bakarak)* Thames nehrine...
- Burbage İyi fikir! Hepsini ayağına taş bağlayıp Thames nehrine atmalı! Şu sırada Londra bırakılır mı?! Şehir kaynıyor, ahali hıncahınç tiyatroya hücum ediyor...
- Shakespeare Yok, bence yapmaz!
- Burbage Neyi?
- Shakespeare Off, çılgın bir gün!
- Burbage Çılgın bir zaman! Will, ikimiz birlik olup gruba doğru yolu göstermeliyiz: Globe tiyatrosu nihayet rengini belli etmeli.
- Shakespeare Essex'i mi destekleyeceğiz?
- Burbage Öyle ya, İngiltere'yi kurtaracak başka kim var? Bu bir ayağı çukurda karının yerine yeni bir kahramana ihtiyaç var.
- Shakespeare Onun tarafını tutmak ne anlama gelir, biliyor musun?
- Burbage Evet, bütün parayı bir ata yatırmak anlamına gelir.
- Shakespeare Arkadaşların hayatıyla kumar oynamış olursun!
- Burbage Ona oynayacağım, o da koşacak! İktidara geldiği zamanda bize teşekkür borçlu olacak. V. Henry piyesinde sen de onu övmedin mi?
- Shakespeare Bir kahraman beklentisi o sıra beni körleştirmiş anlaşılan. Ama Essex İngiltere'yi değil, kendini seviyor.
- Burbage Ne olacak? Bir insan iyiye, kendisini sevmesinde ne sakınca var?
- Shakespeare Kendini oynarken, oyuncu olarak iyi. Ama hepsi o kadar.
- Essex *(Bir sütunun arkasından çıkar.)* Bakın hele! Gerçekten hepsi o kadar mı? Bir zamanlar senin idolündüm. Hayata anlam katan, İngiltere'yi kurtaracak kahramandım. Ne oldu da böyle, güvenini ve sevgini kaybettim?
- (Kulisten sesler yükselir.)*
- Shakespeare Özür dilerim, Lordum, çok önemli bir toplantı... *(Gitmek ister.)*

- Essex (Soğuk) Bir cevap bekliyorum!
- Shakespeare (Burbage'a) Arkadaşları ikna et: Kalmamız gerekiyor!
- Essex Yap bunu, Burbage. Sadakatinin değerini biliyorum.
(Burbage kulise çıkar.)
- Burası lanet soğuk! Siz oyuncular hiç üşümez misiniz? Yaklaş bakayım. Suratında çok makyaj var dostum. Artık genç sayılmazsın. Eski günlere göre çok değiştin.
- Shakespeare Benim hayran olduğum o Lord da çok değişti.
- Essex Beğenmediğin nedir? Rolümü oynama tarzım mı? Ama ben seninkine göre çok daha büyük ve çok daha tehlikeli bir sahnede oynuyorum. Ben İngiltere için oynuyorum dostum ve hayatımı ortaya koyuyorum.
(Kulisten grubun gürültüsü. Oylama istenmektedir.)
- Essex Bir zamanlar taptığım o tanrıçanın, artık sadece hazin bir gölgesi. Zamanın işaretlerini okuyamıyor. İşte İspanya'yı, Portekiz'i dize getirdik. Şimdi İngiltere'nin yeryüzünün en büyük donanmasını geliştirmesi gerekiyor. Ama o, inat ediyor. Tereddütleriyle İngiliz halkını hak ettiği nimetlerden mahrum bırakıyor. Ya kendi rızasıyla çekilir, ya da...
- (Sahne arkasındaki sesler yükselir. Kempe sahneye girerken, Essex karanlığa çekilir.)
- Kempe Yediye yedi! Shake, kaderimizi senin oyun belirleyecek: Issız taşraya kaçıp saklanmak mı istiyorsun, yoksa babalar gibi Londra'da kalmak mı?
- Shakespeare Kalmamız gerekiyor!
- Kempe (Sarılıp öper) İşte aklın sesi! Eğer sende halâ bir dirhem akıl kaldıysa! (Kulise koşarken) Hey, millet, Stratford'un kâhini konuştu!... Sekize yedi: Kahyorusuz!...
- (Kulisten küfürler ve sevinç çığlıkları yükselir. Essex yeniden aydınlığa çıkıp Shakespeare'e yaklaşır.)
- Essex (Shakespeare'in metninden okur:) "Bilinç böyle korkak ediyor hepimizi."⁴
- Shakespeare Büyük Prens küçük yazardan ne istiyor? Kendisi için soneler yazmamı istemiyor herhalde?
- Essex Ben sözleriyle insanları galeyana getirecek dostlar arıyorum. Ve senin piyeslerindeki kralları dinledikleri zaman, halkın gözlerinin nasıl ışıldadığını biliyorum. İngiltere halkına söyleyeceklerim, senin kaleminden çıkabilir.
- Shakespeare Robert, tanrının kutsadığı bir kralı deviren, intikam alınacağını da bilmeli.

⁴ Hamlet'in ünlü „To be or not to be“ pasajundan. (Ç.N.)

- Essex Ama insanlar beni istiyorlar! Halk beni çağırıyor! Ülkede gereken hava oluştu. Ve şimdi tarafını seçme zamanı. –Ben seni sevdim Will, senin mısralarını dinledim ve bütün Londra'nın onları okuması ve hayran kalması için çalıştım.
- Shakespeare Yeteneğim insanların dikkatini çekti.
- Essex Will, ben gereken parayı vermesem, hiçbir zaman bu tiyatroya ortak olamazdın. Buna göre yazacakların üzerinde benim de söz hakkım olmalı.
- Shakespeare Öyle bir hakkı ben meslektaşlarıma bile vermem.
- Essex Will, Globe Tiyatrosunu mümkünse hemen yarın ateşe vermek isteyecek bir sürü etkili insan var. Ben sizi koruyabilirim. Ama tabii nasıl yandığını seyredebilirim de.
- (Sahne arkasından bir flüt sesi yükselir.)
- Essex Bu gece evime gel. Orada kimleri göreceğine şaşıracaksın, inanamayacaksın. (Çıkar.)
- (Kempe ile Hemmings arka sahneden gelirler. Hemmings flüt çalmaktadır.)
- Kempe Harika bir melodi bu. Sözlerini yazdım bile!
- (Hamlet'ten bir mısrayı karikatürize ederek söyleyip sonunu "Bla-bla-bla... diye bitirir.)
- Bunu saray soytarısı, Hamlet'in kılığına girmiş olarak Ophelia'ya söyleyecek!
- Hemmings Ama "Hamlet"te saray soytarısı yok ki!
- Kempe İşte rezalet orda ya! Hamlet'in o can sıkıcı tiradı var ya "Ah şu et yığını erise, erise de bir damla çiğ haline gelse" diye... Bla-bla-bla... İşte onun yerine saray soytarısının bu şarkıyı söylemesi lazım... Hadi ikinci kuple!
- (İkinci kupleyi söyleyerek salondan çıkarlar.)
- Shakespeare Kempe, Kempe, Kempe. – Herkes beni bir flüt gibi çalabileceğini sanıyor... (Salondaki rejisöre) Pardon, benim burda karanlıkta durmamın ne anlamı var, sorabilir miyim?
- Rejisör Yanlış yerde duruyorsun da onun için karanlıktasın.
- Shakespeare Neden? Ben hep burda duruyordum?
- Rejisör Arkadaşım, sana oraya şahane bir ışık yaptık. Bir bak, hisset ışığı. (Shakespeare ışığı bulur.) Evet, işte bu.
- Shakespeare (Eski pozisyonundan geniş adımlarla ışığa giderken) Kempe, Kempe, Kempe. –Herkes beni bir flüt gibi çalabileceğini sanıyor: Herkes beni kullanmak istiyor. Sanki bu küçük yazar, mürekkebiyle dünyanın gidişatını değiştirebilirmiş gibi. Herkes: Kempe, Burbage, Essex, kız kardeşim, hepsi aynı şeyi söylüyor: Hayat memat meselesi... Olmak mı...

Ecclestone

(Bir sütuna tebeşirle "2b r 2b" yazar. Bakar, sonra sondaki 2b'nin üstünü çizer. Ecclestone elinde tiyatronun anahtarlarıyla gelir.)

William. Hey, William, kapatıyorum. William... William...

(Ecclestone sütundaki yazıyı okur:)

"Two Beer! or not Two Beer.... William Shakes Beer..."

(Tebeşiri alıp yazının ardına bir soru işareti kondurur.)

"That is the question".

(Birlikte yazıya bakar ve gülüşürler. Karanlık.)

2. PERDE

(Ertesi gün. Yüzü sargılı Armin ve ardısıra Burbage salondan gelirler.)

Rejisör

Vee... ışık!

Burbage

Robert! Robert! İnan ki senin suratını lâpaya çevirmeyi istemedim, sadece seni susturmak istedim! –Hala acıyor mu?– Elma püresi yapayım mı? Acısını alır. (Armin "hayır" anlamında başını sallar.) Zavallı Robert, hep Kraliçenin yüzünden oldu. (Armin "hayır" anlamında başını sallar.) Robert bu dünyanın artık biraz değişmesi gerekiyor, değil mi? (Armin "evet" anlamında başını sallar.) Yaşlıların artık geri çekilip, gençlere yer açmaları gerekiyor, değil mi?... (Armin "evet" anlamında başını sallar.) Ve bu, bir Kraliçe için de geçerlidir, öyle değil mi? (Armin arka sahneye kaçar.) Robert! Robert!

(Shakespeare girer.)

Shakespeare

Nasıl oldu?

Burbage

Dudağını yerine diktiler.

Shakespeare

Kim dikti?

Burbage

Taylor.

Shakespeare

(Dehşetle) Aman Tanrım!

(Armin'in kulisten inleyişi işitilir.)

Burbage

Bir daha asla güzel kadın rolüne çıkamaz.

Shakespeare

Daha iyi. Artık başka roller de oynamasının zamanı gelmişti.

Burbage

Çok acımasızsın. Adamın dünyası yıkıldı.

Shakespeare

Hiçbir zaman kadın rollerinde yeterince iyi değildi zaten.

Burbage

Ne oynayabilir ki? Şimdi bu suratla jön oynayacak hali yok ya? Zaten burda grubun yarısı kendini jön sayıyor.

(Karşılıklı sıkıntılı oflarlar.)

- Shakespeare Dilini koparmadılar ya canım! Hazırcevaptır, güldürmeyi bilir. Belki de böylece yeni bir soytarımız olur...
- Burbage ...sahne de milletin önünde Essex'in canına okuyan bir soytarı!
- Shakespeare Soy tarılarının özgürlüğü vardır.
- Burbage (*Armin'i işaret ederek*) Suratı konuşma özgürlüğü yüzünden dağıldı ama.
- Shakespeare Çıta ne kadar yükselirse, grup da o kadar başarılı olur.
(*Oyuncular grubu girer.*)
- Hemmings Will, Dick, biz çaresini bulduk!
- Burbage Neyin?
- Hemmings (*Armin'i işaret ederek fısıldar*) Robert için.
- Kempe Adamın kız gibi suratı çiğ kıymaya döndü... (*Armin kulisten gelir.*)
Merhaba, Robert, dudağın nasıl?
- Tooley ...demek ki kadın rollerine çıkacak birine ihtiyacımız var...
- Ecclestone ...Raslantı bu ya...
- Tooley ...dün akşam meyhanede bu genç oyuncuyla tanıştık.
- Hemmings ...ve tattarataaam!
(*Grup Judith'i takdim eder.*)
- Shakespeare Aman Tanrım!
- Hemmings Adın neydi delikanlı?
- Judith Turner. Thomas Turner.
- Ecclestone Daha önce Fransa'da sahneye çıkmış!
- Shakespeare İnanamıyorum!
- Tooley Nasıl ama? Sana şimdi bir şeyler oynayacak!
- Shakespeare Katiyen olmaz!
- Burbage Neden? Tanıyor musun ki?
(*Sessizlik. Will ve Judith birbirlerine bakarlar.*)
- Shakespeare Hayır.
- Kempe Düşünsene, kendiliğinden kadın rolleri oynamaya razı! Sadece kadın rollerini oynamak istiyor! Var mı hayatta böyle bir şey?!
- Burbage İyi ama bu oğlan değil ki! (*Sessizlik*) Koca herif!
- Shakespeare Bence, Tooley kadın rollerini gayet...
- Tooley (*Çıkarabildiği kadar tok bir sesle*) William, yazdığın kadın rolleri çok güzel, tamam. Ama ben artık erkek rolleri oynamak istiyorum!
- Kempe O da olur, zamanla o da olur.

- Ecclestone Belki ben şey yapabilirim... Mızrak tutmaktan bıktım. Şöyle önemli, anlamlı, büyük bir rol oynamak istiyorum. Büyük bir rol olsun da, kadın olsun, zararı yok...
- Hemmings Ah, Ecclestone, biliyor musun, kadın rolleri sana gitmez. Üstelik iyice yaşlandın. İnsanlar sahnede gençleri görmek istiyor.
- Shakespeare (*Judith'e*) Fransa'da oynadın, öyle mi? Biraz şu yabancı ülkelerden, Fransa'dan anlat bakalım bize, neler gördün, neler yaşadın?
- Judith Hayatımın bugüne kadarki kısmını unutmak için buradayım.
- Shakespeare Belki de hemen terk ettiğin o hayata dönmen daha iyi olur, ha? Belki terk ettiğin birisi şu anda öfkesinden kuduruyordur!
- Hemmings Fransa'da kadın oynamak felaket bir şey galiba, ha?
- Judith Tövbe ettim. Ben Londra'da kadın oynamak istiyorum.
- Shakespeare O iş olmayacak.
- Kempe Neden? Daha tanımıyorsun bile. – Korkma delikanlı, her şeyin kararını tek başına o vermiyor. O sadece yazar. (*Judith'e bir içki şişesi uzatır*) Çek bir yudum bakayım. Hadi! Bütün yetenekli oyuncular içki kokar!
- Burbage Eğitimin nedir?
- Judith (*William'a bakarak*) İngiltere'nin en iyi öğretmeninin yanında yetiştim.
- Burbage Attın şimdi! Ben ders verdiğim insanları kesinlikle unutmam. -(*Bir at gibi kontrol ederken*) Sakalı yok ama... sesi ince... vücudu, heyecan verici değilse de idare eder... Ama ışıltısı yok.
- Shakespeare (*Kızar*) Neyi yok?!
- Judith “Bu pis şeytanı kim çağırdı buraya?! Defol, iğrenç cehennem zebanisi!”
- Hemmings III. Richard! (*VI. Henry'nin cesedi olarak yere yatar.*) Hadi!
- Tooley Hadi oyna!
- Ecclestone (*Burbage'e*) Tempoyu düşürüyorsun ama, hadi devam!
- Burbage “Güzelliği anlatılmaz kadın, daha uygun Bir zamanda bağışlatayım kendimi.”
- Judith “Kötülüğü tasavvur edilmez adam, Bağışlanmaya değer bir şey yapamazsın, Kendini asmaktan başka. Ah, kutsal bir kralın buz gibi zavallı vücudu! Sen Krallık kanının, kansız kalıntısı! Bu yaraları açan ele lanet olsun! Bunu yapabilecek kalpsizin kalbine, Buradan bu kanı akıtanın kanına lanet olsun!”
- Burbage “Gitmesine yardım ettiğim için teşekkür etsin bana. Dünyadan çok oraya yakışıyordu.”

- Judith "Sense cehenneme yakışırsın ancak."
- Burbage "Bir yere daha. İzin verin söyleyeyim."
- Judith "Zindana!"
- Burbage "Yatak odanıza!"
- Judith "Huzursuzluk çöksün yattığın odaya."
- Burbage "Öyle olacak sizinle yatıncaya kadar. Niye tükürüyorsun bana?"
- Judith "Keşke öldürücü bir zehir olaydı tükürdüğüm."
- Burbage "Bu kadar tatlı bir yerden Zehir akmamıştır hiçbir zaman."
- Judith "Zehir akıtan bir kurbaga görülmemiştir Senden iğrenç."⁵
- (*Judith'i göğsünden tutmak ister. Judith elini ısırır.*)
- Burbage Aah! Isırdı!
- (*Armin hayranlıkla alkışlar, diğerleri de alkışa katılır.*)
- Hemmings Olay tamamdır:
- Tooley Alıyoruz bu oğlanı!
- Kempe Bu kadar iyi bir Lady Anne'imiz hiç olmamıştı. (*Armin'e*) Bak da ders al!
- Burbage Bu oğlan gruba katılamaz!
- Hemmings İyi ama, neden?
- Burbage Bu... bu... tamamiyle yeteneksiz!
- Shakespeare Bir dakika! Ben daha sahnede böyle bir kadın görmedim doğrusu. (*Judith'e*) Tabii benim de bazı kaygılarım var –ama belli bir yeteneği var kızın... yani oğlanın.
- Hemmings (*Judith'e*) Başka bildiğin roller var mı?
- Judith Viola, Rosalind, Beatrice, Katarina, Portia, Juliet...
- Tooley Vay anasını, Will, senin bütün kadınlarını tanıyor bu!
- Hemmings Çok acele bir Rosalind'e ihtiyacımız var!
- Burbage Bilmem. Benim gözüm oğlanı tutmadı.
- Kempe Göz kamaştırıcı bir ikili olacaksınız: Güneş ve gölge gibi!
- Hemmings Şiddetle ihtiyacımız var...
- (*Herkes Burbage'i ikna etmek için bir şeyler söylerken:*)
- Burbage Tamamiyle stilden yoksun! Teknik dersin, hak getire! Ben hayır diyorum! Hayıır! (*Sessizlik.*)

⁵ Shakespeare'in „III. Richard“ tragedyasından alıntılanan bu sahne için Berna Moran çevirisini kullandım. (Ç.N.)

- Shakespeare *(Judith'e)* Kusura bakma, Turner, bize yeni bir oyuncu ancak oybirliği olursa katılabilir.
- (Sessizlik. Judith dönüp gitmeye yeltenir.)*
- Hemmings Belki yanıliyorum Richard ama, acaba sahnede seni silip geçecek, duvara yapıştırarak diye korkmuş olabilir misin?
- (Grup dönüp Burbage'e bakar.)*
- Burbage Bu? Beni? *(Kahkahayı patlatır.)* Duydunuz mu? Çok şekersin! Bu, beni duvara yapıştırarakmış! *(Birden sadece kendisinin gülmekte olduğunu fark eder ve köpek çağırır gibi ıslık çalarak Judith'i çağırır.)* Turner, gel! Seni yamak olarak alıyoruz. Denemek üzere. Sırtma! Haftada iki Pennie. Sırtma dedim! Yemek, yatak... ve ustanın istediği gibi oynayamazsan dayak! Ustan da benim, anlaşıldı mı? Eddy, kostümüm!
- Ecclestone Eddy hastaymış.
- Burbage Bu tiyatrodaki her şeyi kendin yapman gerekiyor! *(Çıkar.)*
- Tooley Dayak kısmı yalan Turner. Bizde dayak yoktur. –Ne oldu?
- Judith *(Gözlerinde yaşlarla)* Yani gerçekten... gerçekten alındım mı? *(Evet anlamında kafa sallamalar)* Ne oynayacağım peki?
- Hemmings Armin'in rollerini. Önce "Beğendiğiniz Gibi"...
- Judith Rosalind?! Teşekkür ederim! Teşekkür ederim! Hepinizi... ah, teşekkürler!
- (Grup Judith'le birlikte kulise çıkmak isterken, salondan Essex onları alkışlar.)*
- Essex Bravo! Yakışıklı bir oğlan! Grup çok zekice bir karar verdi. *(Sahneye çıkar.)* Öyle ya, tiyatrodaki zeki kumpanyalar vardır, bir de aptal kumpanyalar. Zeki grupların burnu iyi koku alır. Ülkede kimin yükseldiğini, kimin düşüşte olduğunu çok iyi hissederler. Ama yazarınızın burnu iyi koku almıyor beyler. Çok güçlü bir hayranınızın yanında yürümüyor ve böylece sizler için güvencenin ve zenginliğin yolunu kapatıyor.
- Shakespeare Lordum...
- Essex Ama ben yine de eski zamanların hatırına, size zeki olmak için bir şans daha vereceğim. Şöyle ki: Önümüzdeki Cumartesi, II. Richard'ı oynayacaksınız. *(Sessizlik.)*
- Shakespeare "Beğendiğiniz Gibi"yi seyretseniz, daha iyi olmaz mı?
- Essex Hayır! "II. Richard"ı istiyorum.
- Shakespeare Onu artık repertuvardan kaldırmıştık. Seyircisi kalmadı.
- Essex Bütün Londra bir tek yer bulabilmek için birbirini çiğneyecek. – Ayrıca, iyi niyetimin bir belirtisi olmak üzere 40 Shilling ödemeyi düşünüyorum.
- Kempe Kutsal Essex! *(Tek başına alkışlar.)*

- Essex Cumartesi akşamı "II. Richard"dan başka bir şeyi oynayacak kadar budala olmazsınız umarım. Bu temsil, bir çeşit yön gösterici olacak -sizin geleceğiniz için de tabii.
- (Essex çıkar. Sessizlik.)
- Judith Neden "II. Richard"? Bu, şey edilen Kral değil miydi?...
- Hemmings Evet, o şey edilen.
- Tooley Tahttan indirildi ve öldürüldü.
- Ecclestone Essex'in bize bu yaptığına ne derler, biliyor musunuz...
- Burbage (Birden giriverir) Politika!
- Hemmings Bizim temsilimizi işaret olarak kullanacak...
- Burbage ...isyanın işareti olarak!
- Tooley Boku yedik!
- Ecclestone Ama bu söylediğini yapacak olursak, bu şey demektir yani...
- Burbage ...evet: Lord Essex'ten yana olmak demektir!
- Judith Özür dilerim ama: bu vatan hainliği olmaz mı?
- Burbage Sana soru soran oldu mu?!
- Shakespeare Evet, bu Kraliçeye ihanet etmek anlamına gelir.
- Kempe Kraliçe Londra dışında olacakmış, duymaz bile!
- Hemmings Şubat soğuk, seyirci nanay, iflasın eşiğindeyiz. Ama benim bakacak bir karım, dört de çocuğum var.
- Ecclestone Benim de üç kız kardeşim.
- Tooley 40 Shilling... bu çok para.
- Hemmings O parayla hepimiz bir ay yaşarız!
- Kempe O zaman şu Kral II. Richard'ı öldürelim bakalım.
- (Sessizlik. Sessizliğin içinde Armin, büyük jestler ve ne olduğu anlaşılmaz seslerle, grubu bu fikirden caydırmak için debelenir.)
- Ecclestone Ben de hayatım boyunca tiyatroyu zararsız bir şey sanmıştım.
- Shakespeare Zararsız mı? Oynadığımız her zıkkımı, neden onaya gönderiyoruz sanıyorsun? Londra'daki bütün tiyatrolar, neden ikide bir kapatılıyor? Burası kamuya açık bir kurum!
- Burbage İşte ben de bu yüzden diyorum ki, Globe Tiyatrosu, Lord Essex'in tarafında yer almalı! İngiltere'yi bu ihtiyar kadından sadece o kurtarabilir!
- Hemmings Haklı: Kadın bir yönetici, Tanrının tabiatına aykırı.
- Shakespeare Daha hiçbir Kral, Kraliçe Elisabeth'in İngiltere için yaptıklarını başaramadı!
- Burbage Yarım yüzyıl oldu, artık gitsin, yeter!
- Ecclestone Ama bütün krallar gibi, o da Tanrının buyruğu ile orada.

- Kempe Arkadaşlar, işin ucunda 40 Shilling var!
- Burbage Essex'in İngiltere için büyük planları var...
- Shakespeare Öyle, İngiltere'yi tepeden turnağa mezbahaya çevirecek!
- Tooley Sahici bir iç savaş çıkar işte, fena mı?! Uyku tulumlarının ülkesi de uyanır böylelikle!
- Burbage İngiltere'ye çelikten bir süpürge lazım!
- Judith Ama İngiltere'de her şey yolunda...
- Burbage Bok götürüyor İngiltere'yi, book!
(Herkes bir ağızdan tartışmaya başlar.)
- Hemmings Yeter, susun! Yeter! Şurası belli: "II. Richard"ı oynamazsak, Essex çiramızı yakar.
(Sessizlik.)
- Ecclestone Peki öteki hafta oynasak?
- Kempe Olmaz. Oynayacağız ve 40 Shillingle hayatta kalacağız!
- Burbage Oylama yapalım!
- Hemmings Oynayalım diyenler?
(Hemmings, Burbage, Tooley ve Kempe ellerini kaldırır.)
Karşı görüştekiler?
(Judith, Armin ve Ecclestone ellerini kaldırır. Şaşkınlıkla her iki görüşe de elini kaldırmayarak çekimser kalan Shakespeare'e bakarlar. "Oynayalım" diyenlerden sevinç nidaları.)
- Hemmings Evet, Cumartesi "II. Richard" oynamıyor.
- Ecclestone Üç yıldır oynamadık yahu.
- Hemmings Rol değişikliği gerekiyor: Kraliçe'yi...
- Burbage Tooley oynar!
- Tooley Katiyen oynamam! (Öfkeyle çıkar.)
- Hemmings O zaten düşesi oynuyor. (Turner'i işaret eder) Turner oynasın.
- Burbage Katiyen olmaz! Bu acemiyle... bu amatörle... kesinlikle oynamam!
- Hemmings Rich! Oylama yaptık! –Hemen provaya başlanacak.
- Shakespeare Tamam, başlayalım! Gelin bakalım, önce kostümlerle aksesuarları bulalım.
- Kempe (Hemmings'e) Benim iki cümlem var, hemen hatırlarım.
- Shakespeare (Kempe'ye) Üç!
- Kempe (Shakespeare'e) Koca piyeste bir tek dans sahnesi yok ama!
(Burbage dışında herkes kuliste kaybolur.)
- Burbage Bir de Turner diye kendini beğenmiş bir yamak çıktı başımıza! İşin yoksa bu hıyarla aşk sahneleri oyna şimdi! Iyyghh, başka bir şey

düşünmezsem, kusacağım... Aslında II. Richard benim en güzel rollerimden biriydi. *(Orada duran tenekeden bir tacı alıp başına oturtur.)* Krallıktan feragat etme sahnesi güzeldir.

“Kendi kendimi yok edişime tanık olun!

Başımdaki bu ağır yükü kaldırıyorum,

Her türlü görkemi, her türlü erki terk ediyorum...

Tahtından düşen Richard, Henry’ye sesleniyor:

Gelsin, tacımı uzun yıllar o taşınsın...”

Elisabeth

(Salondan) Kraliçeyi aşağılama! Vatana ihanet!

Burbage

Kim konuşuyor orada? Prova yapıyorum!

(Elisabeth rampa yaklaşır. Yaşlı bir dilenci kılığındadır.)

Sen ne arıyorsun burda? Dışarı!

Elisabeth

İş arıyorum.

Burbage

İş mi? Sen mi?

Elisabeth

Tamam, demek ki hemen başlıyorum. *(Sahneye çıkar, bitkinlikten sendeliyormuş gibi yapar.)*

Burbage

(Düşmesin diye tutar.) Sen kaç yaşındasın amca?

Elisabeth

Sevgili Kraliçemizle aynı yaştayım.

Burbage

“Sevgili” Kraliçemiz, bu memlekette onun yaşında olmak ne demektir, ne bilsin?! -Kusura bakma, ama bizde iş falan yok ihtiyar... İştmedin galiba? *(Bağırarak.)* Burada iş falan yok!

Elisabeth

Ne bağırıyorsun? Sağır değilim. Kulağım çok iyidir, şarkı söyleyebilirim, dans edebilirim, okumam yazmam vardır. Ayrıca flüt çalarım, iddiaya girmeyi severim ve gayet iyi Latince konuşurum.

Burbage

Latinceyi ne yapacağız?

Elisabeth

Bilmem.

Burbage

Dostum, anlaşılan çok yönlü birisin ama, şimdi gitmen lazım.

Elisabeth

Gitmem.

Burbage

Gidersin!

Elisabeth

Var mısın iddiasına? Gitmem.

Burbage

Bana bak, dik kafalı ihtiyar, yetti ama! *(Dokunmaya kalkar.)*

Elisabeth

(Öfkeli bir bakışla dikilir) Sakın bana dokunayım deme, hey!

Burbage

Harika! *(Taklidini yapar)* “Sakın bana dokunayım deme, hey!” - Çamaşır yıkar mısın?

Elisabeth

Hayır.

Burbage

Çizme boyama?

Elisabeth

Hayır.

Burbage

Elbise giydirme?

- Elisabeth Kendime mi?
- Burbage *(İçini çeker)* Tam aradığımız adamsın yani!
- Elisabeth Çabuk öğrenirim.
- Burbage Bize bir giydirici lazım.
- Elsabeth Yaparım.
- Burbage Adın ne senin?
- Elisabeth Benim?... Crowns.
- Burbage *(Güler)* Crowns?
- Elsabeth Evet, Crowns! Taç.
- Burbage Pekala, Crowns, herkes kabul ederse, seni alalım.
- Elisabeth Herkes kim?
- Burbage Grup.
- Elisabeth Çizmeleri boyayacak birisi için herkes fikir mi belirtiyor?
- Burbage Res publica, dostum, Latince: “Res” biz; “publica” bir cumhuriyetiz! Yani başında şey olmayan ülke...
- Elisabeth ... Kraliçe olmayan.
- Burbage Tiyatroda Kraliçeyi ne yapalım? Globe Tiyatrosu, İngiltere’den daha iyi bir devlettir aslında.
- Elisabeth Eğer bütün İngilizler bu Globe Tiyatrosundaki gibi ukala dümbeleği olsaydı, İngiltere tımarhaneye dönerdi.
- Burbage İngiltere bir tımarhane Crowns! Sadece sen henüz fark etmemişsin. Biz oyuncular da o delileri eğlendirmek için varız. –Hadi gel benimle. –Pılını pırtını unutma. “Soytarıların delilere kılavuzluk etmesi, çağımızın laneti.” –Hiç fena değildi!
- (Burbage kulise doğru ilerler. Elisabeth arkasından pispis güler ve onu takip eder.)*
- (Perde kapanır. Perdenin arkasından oldukça yüksek bir şekilde dekor değiştirme sesleri gelir.)*
- Rejisör *(Sesi hoparlörden gelebilir)* Dekor değişimini biraz sessiz yapalım arkadaşlar! Kar nerde kaldı? İkinci perde için kar makinası istemiştin?
- Ecclestone *(Perdenin aralığından görünür.)* Dekoru değiştiriyorlar. Kar makinasını ben bilmiyorum. Benim işim değil. –Ayrıca şimdiden söyleyeyim, yine öteki perukayı taktı...
- Rejisör Kim?
- Ecclestone Daha karizmatik görünüyormuş, daha sanatkârane duruyormuş...
- Rejisör Kim?
- Ecclestone *(Perdenin arkasındaki birine:)* Hey, o mızrağı bırak! –*(Rejisöre:)* Rolüne daha çok yakışıyormuş, bir de daha genç gösteriyormuş...

Rejisör Kimden söz ediyorsun yahu?
 Ecclestone Sana söylememi istedi. *(Perdenin arkasında kaybolur.)*
 Rejisör *(Derin, içini çeker.)*
 Ecclestone *(Yeniden perdede görünür.)* Hazırız. *(Kaybolur.)*

3. PERDE

Rejisör *(Perde açılınca) Işık!*
(Beş gün sonra. Globe Tiyatrosunun sahne arkası. Arkada sahneye açılan (perdeli?) iki kapı. Sağda ve solda kulislere sahne arkasının diğer bölümlerine giden kapılar. Sahnede, Lord Essex tarafından ismarlanmış olan "II. Richard" temsili sürmektedir. Hemmings Bolingbroke'u, Tooley de Düşes'i oynamaktadır. Shakespeare, başında başka bir peruka ile sahne amiri görevini yürütmektedir.)
 Hemmings "Beni bu yaşayan korkudan kurtaracak bir tek dostum yok mu?!"
 Tooley "Tanrı yardımcın olsun."
Hemmings ve Tooley kulise gelirler. Seyircinin alkışları duyulur.
 Shakespeare Exton sahneye! Uşak sahneye!
Ecclestone, Exton rolünde; Armin de Uşak rolünde sahneye çıkarlar.
 Ecclestone "Beni kurtaracak bir dostum yok mu dedi. Hem de iki kez üstüne basa basa!"
 Burbage *(Tooley'e)* Ne debelenip duruyorsun? O kanat çırpmaları jest mi sanıyorsun?
 Tooley Kostümüm yırtıldı da ondan!
 Shakespeare Crowns! Kostümünü dik!
 Tooley Dikiş bilmiyor ki.
 Burbage Crowns, pudra! Yaşlılık bölümü. Yirmi yıl geçti aradan.
 Elisabeth *(Burbage'in saçını pudralarken)* Saçını beyazlatmakla...
(Bunu yüksek sesle söylemiştir. Herkes dönüp şşt, psst der.)
 ... kral olacağını mı sanıyorsun?!
 Burbage Kralları bana mı öğreteceksin, moruk? Ben bütün kralları oynadım. Hepsini de öyle inandırıcı oynadım ki, senin o Elisabeth denen kocakarı, bakıp biraz kendine yontabilir!
 Elisabeth Tabii. Ama senin nerenden yontmak isterdi acaba, onu düşünüyorum.
 Ecclestone *(Kafasını perdenin aralığından uzatıp panik halinde seslenir:)* Mızrak! Çabuk, mızrak! *-(Rolünü sürdürür)...*
 "Ah keşke yüreğimdeki bu korkuyu söküp atan,

- sen olabilseydin!”
(Mızrağı uzatırlar.)
- Shakespeare Bak kar yağıyor, ama seyirci bırakıp gitmedi.
 Burbage Benim ölümümü görmek istiyorlar. Daha önce gitmezler.
 Shakespeare Ama Turner’ı da kraliçe rolünde çok beğendiler. Çocuk yetenekli.
 Burbage Oyunun adı “Kral II. Richard”. “Fransa’dan gelen sümüklü” değil!
 Oğlan sanki sahnede tek başına.
 Shakespeare Etraftan gördü.
 Burbage Kimden? Kimi kastediyorsun? *(Ecclestone ve Armin sahneden gelirler.)* Bana bak sen yoksa...
 Shakespeare Kral Richard sahneye!
 Burbage Eğer beni kastediyorsan...
 Shakespeare Kral Richard sahneye!!
 Burbage Boyuna bana tirad yazıyorsun. Ben ne yapabilirim ki?!
- (Sahneye girerken)*
 “İçinde yaşadığım zindanı,
 dünyayla kıyaslamayı denedim.
 Ama dünya kalabalık,
 buradaysa benden başka tek bir yaratık yok.
 Başaramadım...”
- Ecclestone *(Armin’e)* Ne var canım, mızrağı unutuvermişim işte!
Judith, kraliçe kostümü ile yandan gelir.
- Judith *(Shakespeare’e)* Nasıldım?
 Shakespeare Nerdeyse kadın olduğuna inanacağım geldi.
 Judith Rosalind’de daha iyi olabilirim...
 Elisabeth Kostüm!
 Judith ... Rosalind’i oynarsam çok daha iyi olabilirim...
 Elisabeth Kostüm!
 Shakespeare Sen önce şu ahır uşağını bir oyna da!
- (Sahneye yönelir. Elisabeth, kostüm değiştirmesine yardım etmek ister.)*
- Judith Bırak beni.
 Elisabeth İşimi yapıyorum.
 Judith Dokunma bana!
 Elisabeth Neşen bilir... *(Judith’in gizini keşfetmiştir.)* Hoppaa!
 Shakespeare Rahat bırak onu, Crowns. -Müzik!
(Hemmings müzik yapar.)
(Sahne:)
- Burbage

“...O ne, bir müzik mi?
Ah, susma ne olur!
İnsan ölçüye ve armoniye uymayınca
müzik ne acı tınılıyor.
Hayatımızın müziği de öyle.
Krallığımla zamanın tartımı uymadı
Kulaklarım bu uyumsuzluğu algılamadı;
Ben zamanı dışladığım için
Şimdi zaman beni dışlıyor...”

(Kempe, Carlisle Piskoposu kostümü ile yan taraftan böğürerek girer.)

Kempe “O Kralı liyme liyme edeceğiz, kıyma yapacağız, kıyma, kıyma!”

(Herkes dönüp sessiz olması için işaret eder. Shakespeare, Kempe'nin elindeki içki şişesini çekip alır.)

Shakespeare İş başında içki yasak! Bu senin için de geçerli!

Kempe Ben bunu bilmiyordum ama.

Shakespeare Yağdı yağmur, çaktı şimşek; tahttan feragat sahnesinin içine ettin eşoğlueşsek!

Kempe Güldüler ama!

Shakespeare Evet bir kahkaha için anneanneni satarsın sen! Oyun ne oluyor o arada? Bir kralın düşüşünü anlatıyoruz burada!

Kempe Evlat, düşüşün en kötüsü sahnede can sıkıntısına düşmektir. Şişemi ver benim.

Shakespeare Ahır uşağı, sahneye! (Judith sahneye gider.)

Judith (Sahneye girerken) “Yaşasın Prens Kral!”...

Shakespeare Exton ve Uşak, hazır olun! Kanı unutmayın!

(Armin kılıcını kan kovaşına daldırır. Ecclestone şaşkın şaşkın mızrağını arar.) Dikkat Tooley!

Ecclestone Mızrağım nerde? Demin buraya bıraktım sıçıttığının şeyini! (Armin mızrağı bulur.) Bunun hesabını sorarım ama!

Shakespeare Muhafız girişi!

Tooley (Muhafız olarak sahneye girer.)

“Arkadaş, yaylan bakalım! Çekil kapının önünden!”

Burbage “Beni seviyorsan uzaklaş buradan.”

Judith “Tamam, susacağım. Ama yüreğim senin hizmetindedir.” (Çıkar.)

Tooley “Lordum, buyrun yiyin bakalım.”

Burbage “Görevini yap ve önce sen tat.”

Tooley “Lordum, Lord Exton bunu bana yasakladı.”

Burbage “Sana da Henry Bolingbroke’a da lanet olsun!”

Tooley “İmdat! İmdat! İmdat!”

- Shakespeare Exton ve Uşak sahneye!
(Ecclestone ve Armin sahneye hücum ederler. Kulisteki herkes heyecanla sahnede olanları izler. Richard'ın ölüm çığlığı işitilir. Sonra sessizlik. Burbage kanlara bulanmış olarak sahneden kulise sürüklenir.)
- Shakespeare Bolingbroke ile York'un girişi!
(Hemmings ile Shakespeare sahneye giderler. Onların girişi ile birlikte tiyatronun salonunda kıyamet kopmuş gibi olur. Seyirciler Essex lehinde sloganlar atmaya başlar.)
- Burbage *(Muzaffer bir eda ile kalkar)* Duyuyor musunuz? Bu sloganlar Essex için!
- Tooley Bunlar Essex'in taraftarları.
- Ecclestone Parayla tutulmuş adamları!
- Elisabeth Onları önce kırbaçlatıp sonra astıracağım! *(Sahneye çıkmak ister.)*
- Burbage Delirdin mi, Crowns, gebertirler seni!
(Armin Elisabeth'i tutup geri çekerken, birden kim olduğunu anlar. Elisabeth Armin'e susmasını işaret eder. Hemmings ve Shakespeare sahneden kulise kaçarlar.)
- Shakespeare Sakinleştiremiyoruz!
- Hemmings Bazılarının elinde meşaleler var. Tiyatroyu yakacaklar!
(Tooley bir kova kapıp sahneye fırlamak ister.)
- Kempe Tooley, sen çekil bakayım! –Atım nerde benim?! *(Birileri koşturup tahtadan yapılmış, omuzlardan askılı tiyatro atını getirir.)*
Hemmings, Müzik! –*(Piskopos kostümünü diğerlerinin yardımı ile çıkarır, atı giyer ve atını sürerek sahneye girerken.)* Shake, şişemi ver! *(Hemmings'in flütü eşliğinde sahneye dalarlar. Seyircinin kığıştısı sürmektedir.)*
- Burbage Başaramayacak!
- Tooley Ne var ne yok kafasına atıyorlar!
(Seyircinin sesi birden kesilir.)
- Ecclestone Ne oldu?
- Burbage Atı! Atı korkudan titriyor! Bir bacağını kaldırdı... işiyor! At işiyor! Kempe atı içki şişesinden işetiyor! *(Seyirciden kahkahalar.)* Şimdi de dans ediyor... altına doldurmuş gibi dansediyor. –Alkışlayın, tempo tutun diye işaret ediyor! *(Seyirci alkışla tempo tutmaya başlar.)* Şükürler olsun Tanrım!
- Shakespeare Şükürler olsun Kempe!
(Grupta büyük bir rahatlama. Kempe kulise çıkar ama tekrar sahneye girip bir şeref turu atar ve yine atının üstünde kulise döner. Grup gergin bir şekilde ne olacağını bekleyerek seyirciyi dinler. Seyircinin tiyatrodan çıkmaya başladığı anlaşılır.)

- Tooley Gidiyorlar!
- Burbage Hayatımızı kurtardın, Will!
- Kempe Güzelim içkiye yazık oldu ama.
- Hemmings İstedğin kadar iç, biz ısmarlıyoruz!...
- Kempe Kulaklarından çıkıncaya kadar!
(Birlikte „For he's a jolly good fellow“u söylerler.)
- Shakespeare Çok cesur bir hareketti.
- Kempe Unutma: bunu anca bir soytarı yapabilir.
- Tooley Turner, sen de sahici bir kancık gibiydin, ha.
(Grup güler. Armin Judith'in elini sıkar. Sessizlik. Armin çıkar.)
- Judith Kraliçe onun rolüydü, değil mi?
- Tooley Olsun, artık erkek rolü oynamasına fırsat çıktı!
- Judith Eee... siz de benden memnun kaldınız mı, usta?
- Burbage Memnun kalmak mı? –Memnun kaldınız mı diye soruyor! –
Sahne utanmadan yan yan öne doğru çıkıyor, beni örtüyor! O büyük intim tiradımında, arsızca dua ediyor, hıçkırıyor, sümkürüyor; herkes ona bakıyor! –Buna kerhanecilik derler delikanlı! Amatör şey, şeytan olmadan cin çarpmaya kalkıyor!
- Judith Ben sadece oynanması gerekeni oynadım.
- Burbage Senin gibilerine biz ne deriz biliyor musun: Sahne puştı deriz!
Ama bu grupta öyle şeylere izin yoktur!
- Kempe Yok canım, hepimiz sahnenin puştuyuz işte! Sadece iki kişi farklı burda: Senle ben... biz kurmay puştuz!
(Herkes güler.)
- Shakespeare Tabii eğer bir sahnemiz varsa. (Sessizlik.)
- Burbage (Sahneye bakar) Sahne savaş alanı gibi.
- Hemmings Sabah toplarız. Sonra da “Beğendiğiniz Gibi”deki rol değişiklikleri için prova.
- Shakespeare Turner, Rosalind'i sen oynuyorsun.
- Hemmings Crowns! Kostümleri topla.
- Elisabeth Şimdi mi?
- Burbage (Judith'e) Sen de aksesuarları topla. Sabah da provaya ezbersiz geleyim deme sakın! –Herkes iyi geceler.
(Herkes birbirine iyi geceler diler. Çoğunluk tiyatrodan çıkar. Elisabeth kostümleri yan tarafa taşıırken, Armin ardısına gider. Judith aksesuarları bir başka yöne taşır.)
- Shakespeare (Yazarken) Sen bu çocuğa aşık mı oldun?
- Burbage Ne?

- Shakespeare Çırağına abayı yaktın galiba diyorum.
- Burbage Ben? Asıl sen ona öyle aşık aşık baktıkça; bütün grup pispis sırtıtmaya başlıyor, farkında değil misin?
- Shakespeare Ben mesleki olarak bakıyorum. (*Burbage güler.*) Şimdiye kadar önümüze gelen en iyi kadın oyuncusu.
- Burbage Evet! Evet! Evet! Yakışıklı, duygulu, insanın içine işleyen bir sesi var, mısralarını nerdeyse benim kadar iyi söylüyor, tamam. Ama ne var biliyor musun? Dehşetli kendini beğenmiş! Kendini bir halt sanıyor! Burnu Kafdağı'nda! Ben de yatırıp kesseler, bundan hoşlanmam!
- Shakespeare Richard, çocuğu rahat bırak... (*Gizli bir şey paylaşır gibi:*) Aramızda kalsın, o gerçekten kız...
- Burbage Nasıl?
- Shakespeare (*Birden fazla risk aldığını düşünüp çevirir:*) ... gibi... hisseden... biri yani.
- Burbage Yarın sabah öpeceğim onu.
- Shakespeare Ne?!
- Burbage Piyesinde öyle yazıyor. İnsan sanat için nelere katlanıyor bazan. - Genç oğlanları öpmekten zevk alacak değilim ya.
- (*Judith kucığında aksesuarlarla geçer. Burbage onu biraz şaşkın izler.*)
- Shakespeare Ama bundan zevk alacak gibisin sanki.
- Burbage Hadi canım, umurumda değil! Dönüp bakmam bile! Ben burda durmuş ne diye sümüklü bir oğlan hakkında konuşuyorum ki zaten? Ben içmeye gidiyorum!
- Shakespeare Ben daha burdayım -konuşmayı yazacağım.
- Burbage Yaz, yaz, iyidir. -William, bak sen benim dostumsun -ama çırağıma bulaşma, tamam mı!
- (*Burbage çıkar. Shakespeare oturur ve yazmaya başlar. Elisabeth girer, kostüm parçalarını toplamaktadır.*)
- Elisabeth Ne yazıyorsun?
- Shakespeare Bir konuşma.
- Elisabeth Essex için mi?
- Shakespeare (*Yazarken:*) Senin bu rolün yanlış, biliyor musun? Seni kastediyorum, Crowns.
- Elisabeth Ne demek o?
- Shakespeare Ellerin çok narin, hiç iş görmedikleri besbelli. Sözlerini çok dikkatle seçiyorsun; biri sana emretmeye kalktığı zaman öfkeleniyorsun...
- Elisabeth (*Yalnızca bakar.*)
- Shakespeare Kimsin sen?

- Elisabeth (Yalnızca bakar.)
- Shakespeare Yaşlı bir adam, ama yanlış yerde...
- Elisabeth Nerde olacağıma kendim karar veririm.
- Shakespeare Bir soylu, ama bir şeylerden korkuyor.
- Elisabeth Ben korku nedir bilmem.
- Shakespeare Korkuyorsun, yoksa burada kalmazdın.
- Elisabeth Burası başka bir dünya.
- Shakespeare Ama senin için çok yorucu bir dünya. Kendine daha sakın bir dünya arasan?
- Elisabeth O işi sen de yapsan iyi olur. O yazdığın konuşmayla, öyle tehlikeli bir dünyaya adım atıyorsun ki, aklın şaşar.
- Shakespeare Sözlerim tiyatronun dışında da etkili mi, onu merak ediyorum.
- Elisabeth Etkili. Onun için ne yazdığına dikkat et.
(Kempe girer ve bu son cümleyi duyar.)
- Kempe Çok doğru. Bence komediler yazsa daha iyi eder.
- Shakespeare (Yazmayı bırakır.) Will, seninle konuşmamız lazım.
- Kempe Parayla değil, sırayla. -(Yandan getirdiği tahta atı gösterir.)
Crowns, bu nedir?
- Elisabeth Bir at müsveddesi.
- Kempe Fırtına⁶ ulan bu! Senden daha yaşlı ve senden daha saygıdeğer bir şey! Kuşaklar boyunca tiyatrodaki hizmet etmiştir! Onu öyle çalı süpürgesi gibi bir kenara atamazsın. Burada, gardrobda yeri vardır onun, anlaşıldı mı!
- Shakespeare Yalnız senin de çalışma arkadaşlarına daha saygılı olman lazım. Ben ne yazmışsam onu söyleyeceksin. Öyle başına kışına konuşmayacaksın!
- Kempe Yazdıkların gitgide bayatlamaya başladı delikanlı, ben onları sadece tazeliyorum.
- Shakespeare Hayır sadece oyunlarımı kaba bir şekilde kendine yontuyorsun...
- Kempe Seni sevdiğim için Shake! Bir oyun yazarının başına gelebilecek en kötü hastalığa tutulmuşsun: Melankoli. Yakında sadece uyuma zorluğu çekenler gelecek oyunlarına. Şöyle derin bir uyku çekmek için.
- Shakespeare Hayır, Will: Gitgide daha fazla insan, Globe tiyatrosuna iyi oyunlar görmek için geliyor.
- Kempe "İyi oyunlar" mı?! Senin iyi oyun dediğin ne ki? Bla-bla-bla, lâf, lâf, lâf! İnsanlar tiyatroya geliyorsa Burbage için, Hemmings için ve de Kempe için geliyor, bu kadar basit!

⁶ Orijinal metinde „Azzurro“. Azur Adalarından mülhem, popüler bir at ismi. (Ç.N.)

- Shakespeare Dinlemek için, Will! Hikayeleri yaşamak için! Farkında değil misin, gitgide daha iyi dinlemeye başladılar! Hatta bazı mısralarımı ezbere söylüyorlar!
- Kempe Dinlemek istedikleri, benim esprilerim!
- Shakespeare *(Öfkelenir)* Seyircinin çıtası yükseliyor, Will. Öye ota-boka gelmiyor artık!
- Kempe *(O da öfkelenir)* Soytarılara geliyor, şakalara geliyor, dansları görmeye geliyor! İstedikleri bu, başka hiçbir bok değil! Yazar dediğin de bir bok değil! Eğer tiyatroya devam etmek istiyorsan, bunu böylece kafana yaz.
- Shakespeare Bak Will, senden çok şey öğrendim...
- Kempe ... ama çok azını aklında tutabilmişsin.
- Shakespeare Bak, ben ciddiylim...
- Kempe Bırak şu ciddiyeti artık! Herkesin evinde yeteri kadar ciddiyet, yeteri kadar dert var! Tiyatroya gelince biraz eğlenmek istiyorlar.
- Shakespeare Eğlenecekler.
- Kempe Hah! Sen mi eğlendireceksin?! Şu yeni yazdığın Hamlet'e bak: Bitmek bilmeyen, ağlak bir şey! "Danimarka devletinde çürümüş bir şeyler var!"... Bütün oyun bir sızlanma! Sarayın soytarısı bile yok! Bütün oyun soytarının eksikliğini bas bas bağıyor! Oraya bana bir soytarı yaz, bak sana yeminle söylüyorum, tanıyamayacaksın Hamlet'i! *(Shakespeare'in iştahını kabartmak için bir örnek verir:)*
- "Hamlet'i bırak, omlete bak,
Açlıktan kığımız örümcek tutacak!
Bir galon şarap, bir okka et,
Bunların hatırına Hamlet, hamle et!"
- Millet gülmekten altına edecek. Oyunda bir de Kraliçe var, değil mi? Harika! En yeni Elisabeth fıkralarını dehlerim araya!
- Elisabeth Neymiş onlar?
- Kempe Kraliçe Elisabeth ile bir çocuk götü arasındaki benzerlik nerededir? – Elisabeth'in peruğunun altında! *(Shakespeare güler.)*
- Elisabeth Bu Elisabeth şakalarını biriktiriyorum da. *(Elisabeth çıkar.)*
- Shakespeare Hamlet'te soytarı yok, sen de Birinci Mezarıcı'yı oynayacaksın...
- Kempe Birinciye ha? Ne şeref! Neden yedinciye değil de birinciye? Son perdede bir tek sahnesi var!
- Shakespeare Tamam işte, dört perde süren melankoliyi, bir güneş ışığı gibi yaracaksın. Benim Hamlet'imde daha fazla Will Kempe'ye yer yok.
- Kempe Onu oynamayacağız, Shake...
- Shakespeare Benim adım Will!

- Kempe Hayır, benim adım Will! Senden çok daha önce benim adım Will'di!! Ben büyük Tarleton'la⁷ sahneye çıktım! Şimdi sen kalkmış can sıkıcı şeyleri yüceltmeye çalışıyorsun...
- Shakespeare ...yaşına ve yeteneğine saygı duyuyorum Will. Ama repliklerini düzgün vermeyi öğreninceye kadar, sana yeni bir rol yazmayacağım.
- Kempe Ben ne yapıyorum sanki?! Numaramı bitirince, repliğim neyse tıpatıp söylüyorum. (*Shakespeare çıkar.*) Ne diye kendi üslubumu değiştirecekmişim ki? Halk beğeniyor beni! –Bana yaşlanmış muamelesi yapıyor... –(*Bir silkinir, sonra dans etmeye başlar. Dansı giderek çılgın bir hal alır.*) Kim demiş Will Kempe yaşıyor diye?! Ha, kim?! Onu dans düellosuna davet ederim! – Gideyim de başka bir yerde tomurcuklarımı açayım. (*Çıkar.*)
- Elisabeth (*Elisabeth kostüm taşıyarak girer, ardısıra Armin.*)
Sen ne diye fino köpeği gibi peşimde dolaşıyorsun?
(*Armin, Elisabeth'in önünde diz çöker.*)
Kimseye, tek söz söylemek yok!
(*Armin, Kraliçenin elini öper ve kaçalım mı diye işaret eder.*)
Hayır, kalıyoruz.
(*Armin seyirci tarafını ve seyircinin berbat ettiği sahneyi işaret eder.*)
İsyancılar? Bir şey yapamazlar. Duruma hakimiz.
(*Armin uzun saçlı ve parmaklarında bir sürü yüzük olan bir adamı tarif eder.*)
Essex?
(*Armin başıyla "Evet" der, Kraliçeyi gösterir kellesini uçurma işareti yapar.*)
Essex hakkında kötü konuşulmasını yasaklamıştık! O bir saman alevi gibi, kalın kafalı, sevimli bir palavracı. Aralarında ışığı en parlak olan! Bize hayrandır, bizi sever, bize ihanet edemez! Başkaları tarafından kullanılıyor. (*Armin'in ısrarlı hareketleri üzerine.*) Yeter, kes! Kes!
(*Armin Kraliçenin kıyafetini işaret eder.*)
Kıyafetimiz? Kırk iki yıldır yaptığımız bir spor. Kılık değiştirerek sizin topunuzdan daha fazla rol oynamışızdır. Erkekler, kadınlar, yoksullar, zenginler. Çok ender fark edildi. Böylece halkımız hakkında çok şey öğrendik. Yüzlerce danışmanın anlatabileceğinden daha fazlasını.
(*Armin pandomim yoluyla, söz konusu olabilecek çeşitli suikastlar hakkında uyarmak ister.*)

Siz oyuncular tuhaf bir ırksınız. Ama Globe Tiyatrosu da, ülkedeki bütün kurnaz tilkileri göz önünde tutabilmek için, mükemmel bir gözlem kulesi gibi. Gel. Al şunu!

(Armin'e bir yüzük verir.)

Bu yüzükle Başvekil Lord Burleigh'in yanına çıkabilirsin. Nerede olduğumu yalnızca o biliyor.

(Bir pusula yazar.)

Bakışlarındaki iyiliğin mükafatı olarak, seni Kraliçe'nin özel habercisi tayin ediyoruz. Burada Başvekil'e Lord Essex'i davet etmesini bildiriyoruz. Davet etsin ve şunları söylesin: "Kendi iyiliğiniz için, bütün bu darbe girişimleriyle hiçbir ilginizin olmadığını kamuoyuna duyurun Lord Essex"...

Essex

(Sahne tarafından sesi gelir) Shakespeare!

Elisabeth

Essex! *(Pusulayı Armin'e verir.)* Fırla!

(Essex sahnenin bir kapısından girerken, Armin öteki kapıdan kaybolur. Elisabeth, Essex'e arkasını döner ve kostümlerle ilgilenir.)

Essex

Hey, ihtiyar, şair nerde? *(Elisabeth "bilmem" anlamında omuzlarını kaldırıp çıkar.)* Shakespeare!

Judith

(Yandaki bir odadan gelir) Efendim? –Ah, özür dilerim!...

Essex

Sen Shakespeare misin de "Efendim" diyorsun? Ha sen şu yeni oyuncusun. Çok güzel kadın oynuyorsun! Bu güzel temsil için Shakespeare'e teşekkür edecektim! Bütün şehri ayağa kaldırdı. – O zaman bari sana teşekkür edeyim. Ben kadın rollerine çıkan parlak çocukları çok severim. Gel bakayım. –Gel, nazlanma, iyi para veririm. *(Sarılır.)* Bu da nesi? Burada yumuşak, yuvarlak bir çift sürpriz var! Öylesi de güzeldir... Meslekdaşların ne olduğunu biliyorlar mı? *(Judith çaresiz "hayır" anlamında başını sallar.)* Bilmiyorlar, öyle mi? Öyleyse gel bakalım! Hayatını bu kılıkta sürdürmeyi ne kadar istiyorsun? *(Boynundan öper. Judith tiksiniştir ama direnemez.)* Çok istiyorsun anlaşılan... *(Judith'i soymaya başlar.)*

(Burbage elinde bir şişe ile içeri torkalanır. Zor durumdaki Turner ile onu sıkıştıran bir adamın sırtını görmüştür.)

Burbage

Ulan alçak! *(Kan kovanını kaldırdığı gibi Essex'in kafasından aşağı boşaltır.)* Ben sana ne dedim?

Essex

(Ciyak ciyak) Aaah! Gözlerim! Gözlerim yanıyor!

Burbage

Tecavüzcü teke! Namussuz...

Essex

Burbage, sen ha?!

Burbage

(Yanlışını fark eder) Oh, Lordum... Felaket bir yanlışlık oldu! Ben Shakespeare sandım sizi...

Essex

(Kılıcını çeker) Lanet olasıca oyuncu tayfası! Kanlı bir Essex istiyorsunuz demek? Alın bakalım!

- Elisabeth İndir kılıcını Essex!
- Essex *(Şaşırır)* Bu ses! *(Bir şey görmeden sesin geldiği yöne yalpalar)* Hepsi tiyatro! Hepsi oyun! Hepsi yalan! Hile! Aşşağılık tiyatrocun makulesi! Karşınızda kim var sanıyorsunuz?! *(Essex kılıcını kaldırır... o anda bütün spotlar söner.)* Bu bitli barakayı da yaktıracağım... Ne oldu yahu?
- Burbage Provanın tam orta yerinde!
- Armin *(Dışardan)* Heey!
- Elisabeth Işık!
- Essex Delirdiniz mi yahu?!
- Armin Sırası mıydı şimdi yani!
- Rejisör *(Mikrofondan)* Ne olduğunu birisi söyleyecek mi bana?
- Ecclestone *(El lambası ile gelir.)* Işıklar gitti.
- Rejisör İnanmıyorum!
- Ecclestone Elektrik kesildi. *(Genel şikayet homurtuları)* Işık odası biraz sabretsinler diyor.
- Kempe Ya uzun sürerse?
- Burbage Genel provanın orta yerinde!
(Hemmings flüt çalar.)
- Essex İlle de benim sahnemde!
- Hemmings Yarın premiere yahu!
- Judith *(Hemmings'e)* Oho, sen şu düttürüyü keser misin!
- Tooley *(Hemmings'e)* "Morning has broken"ı çalabiliyor musun?
(Hemmings "Morning has broken"ı çalar. Oyuncularsa rakaya başlarlar. Shakespeare bir şamdanla gelir.)
- Burbage *(Seslenir)* Nedir yahu? Bir sigortayı takmayı beceremiyor musunuz arkadaşlar?
- Kempe Nedir yahu? Bir sigortayı takmayı beceremiyor musunuz arkadaşlar?
- Rejisör Arkadaşlar, gerginlik yapmayalım lütfen.
- Burbage Saat üçte benim radyoda kaydım var. Kesinlikle giderim, onu söyleyeyim. Ben soyunma odası... *(Portale çarptığını duyarız)* Ahh! Siktir ya! Bok çukuru! *(Çıkar.)*
- Armin Nasıl radyoya gidecekmiş? Ben genel prova diye kendi kaydımı iptal ettim! Sahne altına kadar bizim diyebiliyorum...
- Rejisör Ben izin vermedim.
- Judith *(Essex'e)* Biliyor musun, felaket kokuyorsun, ha? *(Çıkar.)*
- Essex *(Sağını solunu yoklayarak çıkarken)* Kağıt mendili olan var mı?
(Shakespeare ve Elisabeth sahnede şamdanın ışığında otururlar.)

- Shakespeare Size bir şey söyleyeceğim. Bunca zamandır prova yapıyoruz, söylemeye cesaret edemedim: Yıllar önce ben sizi Juliet'de seyrettim biliyor musunuz? O zaman daha tiyatro okulundaydım. Size öyle hayran oldum ki, imzanızı almıştım.
- Elisabeth O zaman bile Juliet için çok yaşlıydım.
- Shakespeare Ah hayır, harikuladeydiniz!
- Elisabeth Teşekkür ederim. Neyse bari burada yaşım tutuyor... Rolüm de çok güzel... ama bu rejisörle!
- Shakespeare Rejisörün yüzünden ben geçen hafta bırakıyordum az kalsın.
- Elisabeth Ee, sonra rejisörsüz de oynayabileceğinize mi inandınız?
- Shakespeare Yoo, paraya ihtiyacım var.
- Elisabeth Benim de role. *(Gülmeye çalışırlar.)*
- Shakespeare Bu perukayı nasıl buluyorsunuz?
- Elisabeth Ee... evet...
- Shakespeare Bununla daha rahat ediyorum. Daha inandırıcı. Size de öyle gelmiyor mu?
- Elisabeth Evet, evet.
- Rejisör *(Mikrofon)* Herkes dinlesin! Bu iş daha sürecektir anlaşılacak. Şimdi bir ara yapalım. Işık gelince biz sizi çağırırız.
- Essex Duşa girebilir miyim?
- Rejisör Olmaz. Aradan sonra kaldığımız yerden devam edeceğiz. -Eee... Shakespeare, kafadaki o paspas hiç inandırıcı değil. Lütfen daha önceki perukayı tak, olur mu?
- Shakespeare *(Alınmış)* Bir öneride bulunalım dedik ama...!
(Salon kapıları açılır.)
- Rejisör Ara!

ARA

2. BÖLÜM

- (Salon aydınlık.)*
- Rejisör *(Mikrofondan)* Bütün ekip perde önüne lütfen!
(Grup perdenin önüne çıkar.)
- Rejisör Kim yok?
- Kempe Ecclestone.
- Hemmings Mızrağını arıyordur.

- Rejisör Işık sorunu halloldu ama sahne saat 14'e kadar bizim. Onun için 3. perdenin kalan kısmını atlıyoruz ve 5. perdeden devam ediyoruz. E, pardon, 4. perdeden... 4. perde başını hazırlayalım lütfen!
(Herkes çıkacakken:)
- Essex Bir dakika! (Çok gergin ve tiz bir sesle) Tam 23 dakika önce sana sordum, duşa gideyim mi diye...
- Rejisör Evet.
- Essex Tek önemli sahnem var ve biz onun provasını çok az yaptık. Ve sen o sahneyi atlamayı ancak şimdi akıl edebiliyorsun! Çünkü sen hiç ama hiç bir şeyi akıl edemiyorsun kardeşim!
(Oyuncular perde arkasına kaçmayı tercih eder.)
- Rejisör Bir dakika, şimdi burda işi şahsileştirmeyelim, tamam mı?
- Essex Bana bir bakar mısın! (Tabii ki tepeden tırnağa kana bulanmış durumdadır.) 23 dakikadır böyle dolaşıyorum ben!!
- Rejisör Evet?
- Essex Evet mi? Nedir bu biliyor musun? Kabuk bağladım, kabuk! Köy ekmeğine döndüm!
- Rejisör Yok canım, ekmek falan değilsin...
- Essex Tanrı bilir, bu tiyatroda kan yerine ne kullanıyorlar? Otomobil cilasası gibi ya!!
- Rejisör Hadi arkadaşlar, dikkat!...
- Essex Bunun bir takım sonuçları olacak...
- Rejisör Sakin ol lütfen...
- Essex Derim alerji yapıyor benim! Raporum var! Doktordan!
- Rejisör (Umursamaz) Perde!
(Perde açılır. Essex ne yapacağını bilemez halde sahnede kalmıştır.)
Bekleyin, arkadaş çıksın... (Essex çıkar.) Işık!

4. PERDE

- (8 Şubat 1601 günü sabahın erken saatleri. Globe Tiyatrosu grubu, sandalye cesetleri, cam kırıkları ve zerzevat artıklarıyla dolu sahneyi temizlemeye çalışmaktadır.)
- Elisabeth (Sahne arkasından bir temizlik kovası ile gelir.)
- Shakespeare Çıkacak mı o kan lekesi?
- Elisabeth Bir leke kalacak. (Kovayı salona boşaltmak ister.)
- Shakespeare Salona olmaz!
- Elisabeth Lanetli tiyatro kanı! (Çıkar.)

- Shakespeare "Lanetli kan"... (*Deyişi not eder.*)
- Tooley Tiyatronun altını üstüne getirdiler yahu.
- Hemmings (*Çöpleri toplarken*) Şansımız varmış, ateşe vermediler!
- Tooley (*Burbage'e*) Rich, dün gece gerçekten kafasından aşağı boşalttın mı kovayı?
- Burbage (*Canı sıkkın*) Evet.
- Hemmings Tepeden tırnağa, ha?
- Burbage Evet.
- Tooley Herhalde çok sinirlenmiştir?
- Burbage (*Tooley'e dövecekmiş gibi bakar.*)
- Hemmings Elinde kılıçla böğüre böğüre sokağa fırlamış, ha?
- Burbage Bu konuda daha fazla konuşmak istemiyorum!
- Tooley Orada olmak için cehenneme bile giderdim!
- Hemmings Essex bunu asla affetmez. (*Tooley ile kulise çıkarlar.*)
- Shakespeare Essex'i saraya çağırmışlar.
- Burbage Dananın kuyruğu bugün kopacak herhalde.
- Shakespeare Bütün şehir tımarhaneye döndü. Ama ne olacağı belli olmaz.
- Burbage Biz ne yapıyoruz bu durumda? Tiyatro...
- Shakespeare Bizim elimizden gelen bu. (*Çıkar.*)
- (*Elisabeth girer. Balkondan ya da galeriden sarkan bir pankartı işaret eder. Pankartta "Yaşasın Essex! Kahrolsun Elisabeth!" yazmaktadır.*)
- Elisabeth Şunun kalkması lazım!
- Burbage Kaldırıver bir zahmet.
- Elisabeth Kelleler uçacak, onu söyleyeyim.
- Burbage Essex'in kellesi mi, Elisabeth'in ki mi?
- Elisabeth (*Kararlı*) Ne onun, ne de ötekinin! İktidar tutkunu bazı Lordlar, ahlaksızca Essex'in adını kullanıyorlar, o kadar!
- Burbage Sen öyle san, bütün ipler Essex'in elinde.
- Elisabeth Komiksin!
- Burbage Dün gece görmedin mi, sokaklara çıkıp neler dedi...
- Elisabeth (*Elinde süpürgeyle birden kontrolünü kaybeder, heyecanla*) Saçma! Essex, Elisabeth'i seviyor!
- Burbage (*Onun bu heyecanından etkilenmiştir*) Bak, bu da güzel: (*Taklid eder*) "Saçma! Essex, Elisabeth'i seviyor!" Vay anasını, sen politikadan tutuşuyorsun yahu!
- Elisabeth Politika ile beşik kertmesi yapmışlar beni.

- Burbage Ama maalesef hiç uzak görüşlü değilsin dostum.
- Elisabeth *(Çalışırken)* Uzak görüşmüş! Siz hepiniz körsünüz be. Bu entrikalara kanıyorsunuz. Ben Kraliçe olsam, bu Globe Tiyatrosunu hemen bugün ateşe verirdim...
- Ecclestone *(Alı al, moru mor sahneye dalar ve elindeki mızrağı deli gibi sağına soluna savurarak haykırmaya, daha doğrusu böğürmeye başlar.)* Durdurun onu! Durdurun! Delirdi! Çıldırdı! Ağzından yeşil köpükler saçıyor... *(Oyununu keser ve şaşkın şaşkın etrafına bakar. Sahnedekiler de ona "Delirdi mi acaba?" diye bakakalırlar.)* Ee... o nerde?
- Rejisör *(Mikrofondan)* Ne yapıyorsun sen yahu?
- Ecclestone "Ateşe verirdim" benim repliğim...
- Rejisör Ama o üçüncü perdede arkadaşım! Demin tane tane söylemedim mi ben, üçüncü perdeyi atlıyoruz ve beşinci perdeden devam ediyoruz diye?! Aman işte, dördüncü perdeden...
- Ecclestone Al işte! Daha kendisi bilmiyor kaçınıcı perde olduğunu! -O zaman ben çıkayım tekrar.
- Rejisör Lütfen yani!
- Ecclestone *(Sahnedekilere yavaşça)* Söyledi mi sahiden? Öyle bir şeyin söylenmesi lazım!... Niye kimse söylemiyor, anlamıyorum?...
- Burbage *(Sinirli, Rejisör'e)* Devam edebilir miyiz?
- Rejisör Ben de onu bekliyorum!
- Elisabeth *(Repliğini tekrarlar)* Ben Kraliçe olsam, bu Globe Tiyatrosunu hemen bugün ateşe verirdim...
- Ecclestone *(Biraz önceki gibi yeniden sahneye dalar.)* Durdurun onu! Durdurun! Delirdi!
- Rejisör Arnold!!!
- Ecclestone *(Alınmış, sahneden çıkarken.)* Ama yani bir haber verilmesi gerekir, değil mi!
- Elisabeth *(Yeniden replik verir)* Ben Kraliçe olsam, bu Globe Tiyatrosunu hemen bugün... yaktırırdım!
- Burbage Akli olan kimse, bugün Kraliçe'nin yerinde olmak istemezdi Crowns! Rolünü artık inandırıcı oynayamıyor. Ona yeni sahneler yazması için, bir Shakespeare'e ihtiyacı var. Bir de konuşmasını düzeltecek ve o komik pozlarını düzeltecek, birinci sınıf bir aktöre.
- Elisabeth Hangi komik pozlarını?
- Burbage Hiç gördün mü Elisabeth'i?
- Elisabeth Evet.
- Burbage Korkuluk gibi duruyor. Yürüyüşü penguen gibi. Konuşması da ördek gibi. Keşke benden ders alsa da biraz bir şeyler öğrense! Aslında var ya: Biz oyuncular daha iyi politikacı olurduk!

- Elisabeth Sen şunu bana iyice bir açıklar mısın?
(*Judith arka tarafta sahneyi süpürmeye başlar.*)
- Burbage E, politikacılara baksana, hiçbiri doğru dürüst konuşmayı bilmiyor! Bir aktörün konuşma yetenekleri onda olsa, bir politikacı bin defa daha etkili olurdu! Biz olsak, halk kucağına otururdu. Mesela beni bir bıraksalar...
- Elisabeth Götür şunu! (*Burbage bir sepeti alıp çıkar. Elisabeth de kendine bir hava vererek çıkar.*)
(*Judith girer. Yer kürenin (Globe) üstüne zıplar ve denge alıştırmayı yapar.*)
- Judith Bütün dünya benim sahnem...
(*Burbage geri döner ve şaşkınlıkla bakar.*)
- Burbage Olacağı buydu. (*Kabaca*) İn ordan aşağı! Prova! “Beğendiğiniz Gibi” dördüncü perde, ikinci sahne. Orlando, sevdiği Rosalind ile ormanda karşılaşır. Rosalind erkek kılığındadır. Başla bakalım!
- Judith Ama bana daha zor gelen başka sahneler var.
- Burbage Ukalâlık istemez delikanlı! Biraz meslek saygısı rica etsem? Seninle erkek kılığındaki bir kadın arasında daha on fırın ekmek var. –Şimdi bana bak. O ne biçim bakış öyle? Koyun gibi! Kadın kudurmuş gibi aşık!
- Judith Niye kudurmuş gibi...?
- Burbage Öyle de ondan!
- Judith Ama daha aşık olduğunu göstermek istemiyor?
- Burbage Tamam da, seyircinin öyle olduğunu hissetmesi lazım! Çeneyi bırak da oyna! Hadi! Boyuna tartışan oyuncuların nefret ederim.
- Judith (*Rosalind rolünde:*)
“Gel, bana ilan-ı aşk et, ilan-ı aşk et; çünkü bu bayram sevinci içinde “eniştem beni neden öptü” demeyebilirim.”
- Burbage (*Orlando olarak ilan-ı aşk için şarkıya girer:*) “Rosaliiiiind...”
- Judith “Hayır, hayır! Eğer ben senin sahici Rosalind’in olsaydım, bana ne söylerdin?”
- Burbage “Bir şey demeden önce öperdim!”
- Judith “Önce konuşmak senin için daha hayırlı olur. Çünkü laftan yana sermayeni tüketince, mecburen ya da fırsattan istifade öpersin.”
- Burbage Bak yine sahnenin önüne doğru kayıyor! Alooo! Bu iki kişilik bir sahne! Bak, ben de buradayım! Ayrıca: daha duygu dolu olmalısın. Tamam, belki böyle bir şeyi hissetmen imkansız ama, aslında bir kadın olduğunu düşünmelisin!
- Judith “İyi hatipler, söyleyecek söz bulamayınca öksürük numarası yaparlar. Aşıkların da şansı, söz bitince öpmektir.”

(Burbage, Judith'i hayranlıkla izlerken repliğini unutur. Judith tekrarlar.)

"...Aşıkların da şansı, söz bitince öpmektir."

Burbage

Ha, bende miydi?

Judith

Evet.

Burbage

Haa... ne diyorum?

Judith

"Ya öptürmezse?..."

Burbage

"...Ya öptürmezse?"

Judith

"O zaman yalvarmak zorunda kalırsınız ve böylece yeniden söyleyecek sözünüz olur!"

Burbage

"Kim sevdiğinin yanında söz bulmakta zorluk çeker ki?"

Judith

"Siz! Ben sizin sahici Rosalind'iniz olsaydım... Ben sizin Rosalind'iniz değil miyim?"⁸

(Burbage Judith'i öper. Uzun bir öpüşme. İkisi de bundan hoşlanmıştı.)

Judith

Ama... bunu... Shakespeare böyle yazmamış.

Burbage

Orlando bu durumda kendinden geçip... kadını öpebilir.

Judith

Erkeği mi öper diyorsunuz yani?

Burbage

Kadını! Rosalind aslında bir kadın!

Judith

Evet ama Orlando onun kadın olduğunu bilmiyor ki?

(Kısa bir "yalancı" tartışmanın ardından miknatısla çekilmişçesine sarılıp yeniden öpüşürler. Shakespeare arkadan elinde "Beğendiğiniz Gibi" yazan bir flama ile girer. Öpüşmeyi görünce kabaca araya girer.)

Shakespeare

(Kekeleyerek) Ho.. ho...hop, se.. se...sen ne yapıyorsun orda?!

Burbage

Rahatsız ediyorsun ama! Prova yapıyoruz burada!

Shakespeare

P.. p...prova dediğin bu mu?! Ta.. ta... tacizci teke! Se.. se... sen ke.. ke... kendini ne sanıyorsun...

Rejisör

(Mikrofondan) Bir dakika! Bir dakika! Ne oldu sana? Ne yapıyorsun öyle ya?

Shakespeare

Kekeliyorum. Bir öneri yani. Shakespeare kekeme olmuş olamaz mı?

Rejisör

Bizi melekler, Tanrı habercileri korusun! Kardeşim, burda genel prova yapıyoruz!!! Öneriyi möneriyi bırak artık da, provada ne yaptysak onu oynat!

Shakespeare

(Bozulur) Tamam! –

Burbage

Nerden? Öpüşmeden mi?

Rejisör

Öpüşmenin sonundan!

- Shakespeare *(Yeniden girer. Bu kez kekeleyemez ama bu sefer de aşırı öfkeli dir.)*
Hop, sen ne yapıyorsun orda?!
- Burbage Rahatsız ediyorsun ama! Prova yapıyoruz burada!
- Shakespeare Prova dediğin bu mu?! Tacizci teke! Sen kendini ne sanıyorsun da, öğretmen pozisyonundan yararlanıp bu genç... herifi taciz ediyorsun?
- Judith Will, öpmesini ben istemiştim. *(Sessizlik.)*
- Shakespeare Dostluğumuz adına, Dick, bizi bir dakika yalnız bırakır mısın?
- Burbage Dostluğumuz adına, Will, durumu anla artık! *(Çıkar.)*
- Shakespeare Sırf oyunlarımda kadın rolleri daha iyi oynansın diye, seni kumpanyaya almam delilikti.
- Judith Will, benim yerim burası! Erkeklerin kadın oynayamıyor işte!
- Shakespeare Bak, o büyük bir oyuncu –ama kadınlar konusunda da büyük bir orospu çocuğu! Sanma ki kadın olduğunu anlayınca, senin bu sırrını korur. Kumpanya da seni kadın olarak sahnede tutmaz, tutamaz! –Ne istiyorsun sen? Oyunculuk yapmak mı, yoksa onun kırıklarından biri olmak mı? *(Judith susar.)* Gel, şu flamayı değiştirmeme yardım et.
- (Çıkarlar. Burbage girer.)*
- Burbage Ulan, Richard Burbage, ne oluyor sana? Böyle bir kafan karışık, yüreğin kırıprışık, dünyayı anlamaz oldun? Bu oğlandan başka bir şey düşünemez oldun...
- Essex *(Oyuncunun gündelik giysisiyle sahneye çıkar ve Rejisöre seslenir.)*
Ben gidiyorum o zaman.
- Rejisör Şşt!
- Burbage Bu sahte kadın, bu güzel oğlan...
- Essex *(Daha yüksek sesle)* Tamam, gidiyorum o zaman.
- Rejisör Kardeşim, provanın orta yerinde vır vır ne parazit yapıyorsun yahu?!
- Burbage ... başımı döndürdü... *(Öfkelenir.)* Ohooo, böyle prova mı olur canım?!
- Essex Ben anlamam, ben kesin bir cevap istiyorum. Olur ya yeniden fikir değiştirirsin, geri dönersin filan?...
- Rejisör Hayır! Kesinlikle geri dönmem! Bir şekilde bitirmemiz lazım. Hadi devam!
- (Burbage tam provaya devam etmek üzere ağzını açtığı anda, Essex'in çantasındaki cep telefonu çalmaya başlar. Essex telaşla omuz çantasındaki cep telefonunu bulmaya çabalar. Sonunda bulur. Tam Burbage yeniden ağzını açtığı anda.)*
- Essex *(Cep telefonuna alçak sesle.)* Canım, sen misin? Ay çok şekersin! *(Burbage ve Rejisör küplere binmek üzere bir takım sesler çıkarırlar.)* Biraz yavaş olun canım, ne konuştuğumu

- duymuyorum! *(Telefona)* Ya, şimdi biraz gürültülü bir yerdeyim, ben sana birazdan döneyim. Öptüm. *(Rejisör'e)* Eleştiriyi beklemem gerekiyor mu?
- Rejisör Hayır, hayır, git lütfen evine git! Notlarımı yarın iletirim. Yazılı olarak! – Hadi devam! Bitirmemiz lazım şunu!
- Burbage Tamam, ben baştan giriyorum.
- Rejisör Hayır, hayır! Zamanımız yok. Sahnenin son repliğini ver!
- Burbage İyi de burda koskoca bir tiradım var! Bir kere daha almak isterim doğrusu...
- Rejisör Saatlerce üstünde durduk ya! Kelime kelime birkaladık!
- Essex *(Zehirini boşaltır:)* Pek bir işe yaramadı ama...
- Burbage *(Kendini kaybeder:)* Atın şunu dışarı!
- Rejisör Kardeşçğim, sen o yorumlarını kendine sakla ve git, tamam mı?
- Essex *(Bastırır:)* Tamam da, selam düzeni? Selam provası yapılmayacak mı yani? Yoksa Essex'i selamda da mı kovacaksın?!
- Rejisör Tamam, peki, selamı yapacağım! Ama lütfen şu çeneni kapa artık! – Hadi devam! Burbage, tiradının sonu!
- (Essex salonda ilk sıraya oturur ve çantasından Cips çıkarıp hışırdatar hışırdatar yemeye başlar.)*
- Burbage Ama yani...
- Shakespeare Son replik!!
- Burbage *(Öfkesinden titreyerek:)* Şu oğlan beni öptü diye havalarda geziyorum, mutluluktan uçuyorum... *(Bir bekleyiş. Hiç bir şey olmaz. Kulise doğru bağırır:)* ... havalarda geziyorum, mutluluktan uçuyorum!...
- Rejisör Kempe! Kempe!
- Kempe *(Elinde bir fincanla kulisten kafasını uzatır.)* Ne oldu? Geldik mi oraya? Daha o bitmek tükenmek bilmeyen tiradı vardı?
- Rejisör Onu atlıyoruz, devam etmemiz lazım. Hadi!
- Burbage Mutluluktan uçuyorum...
- Kempe Bir dakika! *(Kulisteki giriş yerine gider. Sessizlik.)* Hadi, seni bekliyorum.
- Burbage Şu oğlan beni öptü diye havalarda geziyorum, mutluluktan uçuyorum...
- Kempe *(Yakınarak girer:)* Aahh, Burbage, Burbage, Burbage...
- Burbage Ne?
- Kempe Çok irkildim yahu.
- Burbage Neyin var?
- Kempe Benim? Hiiç.

- Burbage Niye yani? Ne düşündün ki?
- Kempe Ben? Düşünmek? *(Birlikte gülerler.)*
- Burbage Yahu şimdi işte "Burbage, Burbage" diye inledin ya?
- Kempe Ha, seni düşündüm de. *(İçini çeker.)* Neyse, başka bir zaman söylerim. *(Gider gibi yapar.)*
- Burbage Yoo, Will, şimdi söyleyeceksin.
- Kempe Yahu, şeyi diyecektim. Herhalde sen de hep düşüntüyorsundur, "Seyirci artık beni neden beğenmiyor" diye.
- Burbage Ben? Niye ki? Seyirci bana bayılıyor.
- Kempe Yanılıyorsun Dick. Ama kabahat sende değil. Kabahat... bizim arzuhalcide. Senin önünü kesiyor.
- Burbage Shakespeare? Sen hayal görüyorsun herhalde!
- Kempe Son oyununu okudun mu?
- Burbage „Hamlet“i? Başrolü ben oynayacağım.
- Kempe Belki de ben yanıliyorum ama, içimde öyle bir duygu var ki; William artık seni önemsemiyor.
- Burbage Saçmalama! Adam sırf benim için koskoca düello sahnesini yazdı be.
- Kempe Sahi mi? Harika! Tebrikler! -İyi ama kimsenin seyretmek istemeyeceği ağılak bir gevezeyi oynuyorsun. Bir düello sahnesi burda neyi kurtarır ki? Hani adamda biraz humor olsa canım yanmaz, ama hayır, saatlerce bla, bla, bla!
- Burbage Yani, bilmiyorum; biraz abartıyorsun gibime geliyor...
- Kempe Her zaman söylersin: Dikkatli olmalı, tahminleri aşırırmamalı diye. Senin için üzülüyorum da, ondan söylüyorum: Bütün arkadaşlarla konuştum, hepsi senin burada terk edildiğini düşünüyor.
- Burbage Onlar da mı öyle düşünüyor?
- Kempe Hepsi, istisnasız!
- Burbage Sebebi ben olamam, ben iyiyim!
- Kempe Ne demek, grubun en iyisi.
- Burbage O zaman onun hatası, bilerek değildir tabii!
- Kempe Ooo, seni nasıl seyrettiğini bilsen: esniyor, homurdanıyor, bazan böyle tiksintiyle bakıyor. Gördükçe içim parçalanıyor yani!
- Burbage Zaten son zamanlarda bana bir tuhaf davranıyor... Ne söylesem tersini söylüyor... Essex için yazdığı konuşmayı da yırttı zaten... Sonra şu oğlan hikayesi... *(Zihninde bir şimşek çakmış gibi:)* Benden kurtulmak istiyor!
- Kempe Sakin ol dostum. İşin içyüzünü gördük ya, şimdi dayanışma içinde olmamız lazım.
- Burbage O ha? En iyi arkadaşım!

- Kempe Üzülme Dick, kumpanyayı halâ kurtarabiliriz – belki onu da. Çünkü biz onu severiz.
- Burbage Öyle ya... öyle ya... Geberteceğim onu!
- Kempe Hayır, Dick, lütfen, ona acımasız davranma! Hastaymış gibi düşün, çünkü ne yaptığını bilmiyor. Ve onu “Hamlet”e bir soytarı koymaya ikna et. O zaman kolkola yürüyebiliriz.
- Burbage Sana nasıl teşekkür edeceğimi bilemiyorum dostum.
- Kempe Senin göçüp gitmene izin veremeyiz, Dick! Göreceksin, bunu başaracağız! –Off, çok acıklı şeyler bunlar! Keşke şu düşük çenemi tutsaydım!
- Burbage Hayır. Gerçeğin gözlerine cesaretle bakmalı: O benim dostumdu. Hayatımda kimseye onun kadar güvenmedim. Başka hiç kimseyle öyle gülmedim, ağlamadım, içmedim, tartışmadım, düş kurmadım. Kimseyle William Shake...
- (Ağlayarak ya da ağladığı için arkasını döner.)
- Kempe (Ona duyurmadan:) Gözyaşları dinince Shakespeare’e dünyayı dar eder. Böylece “Hamlet”e benim için bir soytarı eklenir, olur biter! – Aha, işte tam üstüne geliyor!
- (Shakespeare ve Judith girerler. Kempe sıvışır.)
- Burbage Parla ey güneş! Bak, Turner: (Shakespeare’i göstererek) bu adam, grubumuzun odak noktasıdır, ortak çarpan yüreğidir!
- Shakespeare Hiç gülecek halim yok, Burbage.
- Burbage Gerçi Essex için bir konuşma yazacak kadar akıllı ve yüreği yoktur ve böylelikle geleceğimizi tehlikeye atmaktadır ama... William Shakespeare’in bireysel mutluluğu karşısında bir tiyatro topluluğu nedir ki!
- Shakespeare Ne demek oluyor bu? Gayet iyi biliyorsun ki, topluluğumuz benim için her şeydir.
- Burbage (Yüksek sesle güler) Onun için kumpanyamıza sürekli hırsızlama mavallar yazıyorsun, değil mi?
- Shakespeare Pardon?
- Burbage Şu senin “Hamlet”le kendini komik duruma düşürecek bir başkasını arasan, iyi edersin!
- Shakespeare Ne oldu şimdi birdenbire? Hamlet’i seviyordun? (Judith’i işaret ederek) Bu oğlan yüzünden mi?
- Burbage (Judith’e) Bakar mısın, nasıl da hemen masum adam rolünü üstleniyor! Kendini bu tuluatçıdan korusan, iyi edersin!
- Shakespeare Seninle dost olduğumuzu sanıyordum!
- (Elisabeth fark edilmeden girer.)
- Burbage (Öfkesinden neredeyse ağlayacak:) Ben de öyle sanıyordum. Ama ben saf bir budalaymışım!...

- Judith *(Shakespeare'i çekmeye çalışır)* Hadi, sen uyma ona...
- Burbage ...aslında yazdığı o iğrenç Richard karakterlerinden anlamalıydım. Meğer bu da aynı canavar kumaşından yaratılmış!
- (Elisabeth bu kez Crowns olarak girer ve tartışmayı izler.)*
- Shakespeare Ne zaman bir canavar gibi davrandım ki?
- Burbage Her zaman! Yalan söylemediğin bir an yok ki, sahtekârın birisin!
- Shakespeare *(Derinden yaralanmıştır)* Eğer sen benim için gerçekten böyle düşünüyorsan, defolur giderim! Swan Tiyatrosu'na gider, onlara yazarım!
- Judith *(Burbage'e)* Ustacığım, provamıza devam ets...
- Burbage *(Alaylı güler)* Yalnız Hamlet'ten daha iyi bir şeyler yazman gerekecek. Senin o Hamlet'le millet ancak kışını siler...
- (Shakespeare, Burbage'i tokatlar.)*
- Judith Hayır!
- Elisabeth Evet! *(Arka sahneye koşar.)*
- Burbage Sen bunda ciddi misin? Bu şehrin en iyi kılıç kullanan insanıyım.
- Shakespeare Ancak öğleden sonra, ayılınca! Ve benim rejimle!
- Judith Yeter! İkiniz de çocuk gibi davranıyorsunuz...
- Shakespeare Sen! Pılımı pırtını topla, benimle Swan Tiyatrosuna geliyorsun!
- Judith Ama ben...
- Shakespeare Bir kelime daha söylersen tiyatro hayatın biter!
- Burbage Sen ne hakla benim çırağıma emir veriyorsun?! – Sen ona aldırma Turner, herif kafayı yemiş, resmen megalomanyak!
- (Elisabeth iki kılıçla geri gelir. Shakespeare kılıçlardan birini kapar ve Burbage'le dövüşmeye başlarlar.)*
- Judith Delirdiniz mi? Siz arkadaşısınız! *(Araya girmeye yeltenir.)*
- Elisabeth Bırak! Bırak döğüşsünler. İki oyuncu eksilince dünyanın sonu gelmez!
- (Judith araya girdiği için, Burbage Shakespeare'i kolundan yaralar.)*
- Elisabeth Tuş!
- Shakespeare *(Judith'e)* Niçin giriyorsun araya?
- Burbage *(Üzülmüştür)* Yeter mi?
- Shakespeare Ben kafayı yemişim, megalomanyakmışım ya!
- (Shakespeare yeniden saldırır. Armin koşarak girer, Elisabeth'i kolundan tutup sarsalar.)*
- Elisabeth *(Judith'e)* Gerçek kan! Ölümüne! Böylesi tiyatrodan çok daha iyi! – *(Armin'e)* Rahatsız etme beni!

- (Kempe koşarak girer.)
- Kempe Çıldıldınız mı!
- Judith Evet, çıldırdılar!
- Kempe Dışarda yer yerinden oynuyor; ama oyuncular halâ prova derdinde!
(Armin döğüşü bitirmek için araya girmeye çalışır, ama boşuna.)
Yok yahu... bunlar sahiden birbirini şişleyecek! Olmaz öyle şey!
Onlara ihtiyacım var! (Kükre) Yaşasın İngiltere'nin yeni kralı I. Robert!!!
- Burbage (Döğüşü keser) Essex...?
- Shakespeare Gerçekten mi...?
- Kempe (Arka tarafı işaret ederek) Dışarda dünya tarihi değişiyor ve siz bunu kaçıyorsunuz!
- Judith (Dinler) Bütün çanlar çalıyor!
- Elisabeth (Armin'e) Essex saraya çağrıldı mı...?
(Armin "evet" anlamında başını sallar.)
- Kempe Essex saraya çağrıldı. Ama kraliçenin elçisini tutukladı ve şimdi kuvvetleriyle saraya yürüyor.
- Ecclestone (Mızrağıyla içeri dalar.) İhtilal!
- Burbage (Hayranlıkla) Yapacak! Gerçekten yapacak!
- Hemmings (Tooley'le birlikte içeri koşarlar.) Şehir muhafızları yürüyüşe geçti.
- Tooley (Sevinçle) Savaş! Sahici bir iç savaş!
- Elisabeth (İnleyerek ağlar.)
- Kempe Ooo, dedeye bakar mısınız? Sapır sapır... Ne oldu, soğan mı doğradın Crowns dede?!
- Elisabeth Olamaz! Olamaz! Essex! Essex!
- Kempe Boş ver be Crowns, sana ne, üzülme bu kadar, politika bu!
(Mendilini verir.) Al, mendil. Yazarların pîri, Shakespîri, buna şöyle trajik bir rol yazmalısın. (Güler) Baksana, ölesiye komik!
- Elisabeth Onu sevmiştim! Ona güvendim! Ona her şeyi verdim...
(Sahnedan salona iner ve perukasını çıkarır.)
- Shakespeare (Kim olduğunu anlamıştır) Aman Tanrım!
(Herkes diz çöker.)
- Elisabeth Asla...asla...
- Judith Zavallı kadın!
- Elisabeth ...asla... asla... asla... (Salondan çıkar.)
- Shakespeare Bu nasıl bir sahneydi yahu!
- Hemmings Hepimizi kandırdı!...
- Ecclestone Sokağa çıktı!

- Tooley Paramparça ederler onu!
- Kempe Bunu kaçırmak istemem!
- (*Hepsi Kraliçenin ardından koşarlar. Yalnızca Burbage kalır.*)
- Burbage “Kırgınlığımızın kışı, Essex’in bu güneşi ile parlak bir yaza çevrildi!”⁹
- (*Perde kapanır.*)
- Essex (*Salondadır, Rejisör’e:*) Böyle mi kalacak?
- Rejisör Ne?
- Essex Yani bu zevksizlikte ısrarlı mısın?
- Rejisör Neden?
- Essex Bu kadar kötü hiç oynamamıştı.
- Rejisör Kim?
- Essex Ben böyle olacağımı söyledim, ama dinleyen yok ki. Tamam adamın ışıltısı ancak bir merdiven trabzanı kadar, o konuda elinden bir şey gelmez. Ama...
- Rejisör Kimden söz ettiğini söyler misin lütfen?
- Essex Adam laflarını ilaç reklamı gibi söylüyor.
- Rejisör Kim kardeşim, kim?...
- Burbage (*Perde aralığında görünür*) Beni kastediyor.
- Rejisör (*Olacakları hisseder*) Ollamaaz!!
- Burbage Sinsi sinsi arkamdan konuşuyor...
- Essex Ama maalesef doğru yani. Bu rol sana ağır geldi. Rol dağıtımında bir değişiklik daha iyi sonuç verirdi...
- Burbage Seninle değişecektik, değil mi? Senin derdin o: Burbage’i oynamak istiyordun ama, Essex’i kakaladılar!
- Essex (*Sahte bir şekilde güler.*)
- Rejisör Arkadaşlar, lütfen, daha çok işimiz var...
- Burbage İkinci sınıf, şablon bir oyuncu olduğunu bir türlü kabul edemedin gitti. Aslında sana ne yakışır, biliyor musun? Kapıda bilet kesmek!
- Essex (*Sahneye hücum eder*) Sen kendini ne sanıyorsun ulan!
- Rejisör (*Alarm halinde*) Arkadaşlar lütfen, gerginlik yapmayalım şimdi!
- Burbage Gel ulan, gel de bir ağzını burnunu dağıtayım!
- Rejisör Delirdiniz mi birader? Koskoca yetişkin insanlar! Kesin şunu!

⁹ „Kırgınlığımızın kışı, York’un bu güneşi ile parlak bir yaza çevrildi...” Shakespeare’in „III. Richard“ tragedyası, III. Richard’ın bu sözleriyle başlar. (Ç.N.)

- (Essex ve Burbage perdenin önünde kapışırlar. Diğerleri perde aralığından bakar. İzleyen konuşmalar yüksek sesle ve üstüste binecektir.)
- Hemmings Ne oluyor be...? (Bir darbe alıp gerisin geri perde arkasında kaybolur.)
- Shakespeare (Rejisör'e) Durdursana şunları kardeşim! Bir defa olsun durdur şunları!!
- Rejisör (Mikrofondan) Ayırın şunları! Tutun! Ayırsanıza!
- Kempe (Döğüşü beğenmiştir) Hah! Nihayet sahici bir çatışma!
- Elisabeth (Kempe'ye) Saçmalamayın! Görmüyor musunuz, dövüşüyorlar?!
- Kempe Amaan canım, size de ne oluyor öyle mimoza gibi? Nedir bu diva ayakları!
- Armin (Kempe'ye) Siz meslektaşlarınız hakkında ileri-geri konuşacağınıza, ezberinizi yapsanız daha iyi olur!
- Hemmings (Burnunu tutarak tekrar görünür) Vurdu bana! Vurdu! O daha büyük roller oynuyor olabilir. Ama ben de bu tiyatronun 23 yıllık sanatçısıyım! Ben olmasam bu tiyatro olmazdı!
- Ecclestone Evet, belki mızrak taşıyoruz ama, biz olmasak çarşafa dolanırdınız!
- Hemmings (Ecclestone'a) Evet! Boka bakar gibi bakıyorlar bize!
- Kempe Belki de bir nedeni vardır, ha?
- Armin (Kempe'ye) Sen hiç acaba hayatında karşındaki oyuncuyla oynadın mı?
- Kempe Karşımda birisi varsa onunla oynarım.
- Armin Küstah, kendini beğenmiş!
- Elisabeth Şebek!
- Shakespeare (Rejisör'e) Yeter bu saçmalık canım! Ya şimdi doğru dürüst provaya devam ederiz, ya da yarın oyuna çıkmam!
- Elisabeth (Shakespeare'e) Siz susun bakayım! -(Rejisör'e) Rejisör bey, siz dünyanın en büyük cücesisiniz!
- Rejisör (Mikrofondan) Tanrı aşkına ayırın şunları! Ayırın artık!
- (Tooley, Ecclestone, Armin ve Shakespeare birlikte Burbage ile Essex'i zar-zor ayırırlar.)
- Essex (Soluk soluğa) Aldın mı dersini, kulis ayyaşı? Beyin hücrelerin içkide boğulmuş senin!
- Burbage Ulan sana bakınca arkan görünüyor be! Yoksun! Karın için de yoksun anlaşılan ki boynuzların kapılara çarpıyor!
- Rejisör Yeter, sessizlik, yeter! (Sessizlik.)
- Judith (Tooley'e yavaşça) Hep böyle midir burda?
- Tooley (Ekşi bir suratla) Keşke biyoloji okumaya devam etseymişim.

Rejisör Ses-siz-lik!!! Ne oluyor arkadaşlar, biz nerdeyiz?! Ayıp derler bir şey vardır canım! Çocuk gibi davranıyorsunuz! –Sırıltma arkadaşım! –Arkadaşlar bu bir genel prova!!! Gayet de iyi gidiyordunuz! Lütfen, toplayın kendinizi ve şu boku sonuna kadar oynayın!!

(Bütün oyuncular perdenin arkasına geçer.)

Ecclestone (Perdeden kafasını uzatır.) Yalnız sis şu anda hazır değil.

Rejisör (Şirazeden çıkar.) Sis niye hazır değil?! Neden?! Derhal sis istiyorum! Derhal sis gelmezse, şu anda ayrılıyorum bu şehirden! Siiis!!

Ecclestone (Perde arasından sırtarak) Pardon, hazırmış.

Rejisör (Bitkin) Offf, devam! Dördüncü... amaan... beşinci perde!Perde!

(Perde açılır. Sahnedeki sisten göz gözü görmemektedir.)

Ollaamaz! Bu kadar çok sis olur mu? Nerdeyiz? Operada mı?!...

5. PERDE

(Aynı gün öğleden sonra Globe Tiyatrosu. Uzaktan davullar işitilir. Burbage sağını-solunu göremeyecek şekilde sisler içinde.)

Burbage (Nefes alamaz, kükrer.) William! Lanet olsun, William!

(Judith girer.)

Sen misin, Turner?! Kraliçeyi bulabildin mi?

Judith (Soluk soluğa, "hayır" anlamında kafasını sallar.) Kim kazandı: Kraliçe mi? Essex mi?

Burbage Ortam sisli, her yer sis! - (Kaygılı) Peki William?

Judith (Bilmiyorum anlamında bir işaret.)

Burbage Kolundan yaraladım. –Ama onun için gözyaşı dökcek değilim. –Burda kalıyorsun, değil mi?

Judith William giderse, ben de...

Burbage Bir sürü yazar var. İkimize mükemmel aşk sahneleri yazdırırım.

Judith Ama onun gibi kimse yazamaz! Ayrıca... o benim için sadece bir yazar değil...

Burbage Ha, iş öyle demek. İyi, o zaman birlikte Swan Tiyatrosuna git ve onunla mutlu ol! (Judith ne yaptığını bilemez bir şekilde, elinde olmadan Burbage'i öper.) Peki bu neydi şimdi? Bu da mı tiyatro?

Judith Burbage, düşündüğün gibi değil... Ben, bu ben değilim! Tiyatro yapmama izin verilecek olsa, yine aslıma dönmeyi o kadar çok isterdim ki...

Burbage Hiç bir şey anlamadım, Turner.

- Judith *(Ne yapacağını bilemez halde)* Turner! Turner! Bırak artık şu sıçtığımin Turner'ını! *(Ağlamaya başlar.)*
- Burbage Ağlama delikanlı. Sen... gerçekten eşsiz birisin. Şimdiye kadar kimse beni böylesine sarsmadı. Seni görünceye kadar ben kadınları sevdim... sahici kadınları... *(Cevap gelmeyince tekrarlar)* sahici kadınları... *(Canı sıkılmış bir şekilde Rejisör'e.)* Bu ne yahu, ben hiç doğru dürüst bir oyuncuyla çalışamayacak mıyım?!
- Rejisör Haydaaa!... Şimdi ne oldu?
- Burbage Görmüyor musun?! Sahiden ağlıyor karşımda!
- Rejisör *(Sinirli bir şekilde sahneye kadar gelir.)* Ne oldu kızım, neyin var? *(Kız hıçkırarak anlamadığımız bir şey söyler. "Şimdi geçer" anlamında... Ama kendini tutamayıp yeniden hönküre hönküre ağlamaya başlar.)*
- Burbage Anlaşıldı, ben sizi yalnız bırakayım. Kendini toplayınca haber vern. *(Kulise çıkar.)*
- Rejisör Tamam, ağlama yavrum... Ağlamadan söyle? Ha ilk rolün bu senin!... E çok güzel işte? Hayır canım, oyuncular her gün kavga etmez ki! Annen baban yarın prömiyere gelecekler? İyi işte! Bak sen çok iyisin, oyun harika! Tamaam, şimdi akıllı bir profesyonel ol ve bu ağlamayı aklında tut, olur mu? Çünkü şimdiye kadar hiç böyle güzel ağlayamamıştın... Hadi şimdi oyuna devam. Hadi, Burbage!
- (Burbage girer. Tam repliğine gireceği anda Judith yeniden hıçkırarak ağlamaya başlar.)*
- Rejisör Hayır kızım, sahiden ağlamayacaksın, onu oynayacaksın!
- Judith *(Kendine kızarak, ama ağlayarak haykırır)* Ağlamayı oynayamıyorum işte!!!...
- Rejisör *(Ne yapacağını bilemez)* Tamam, tamam, peki. Bildiğin gibi devam et!
- Ecclestone *(Bir kutu kâğıt mendil getirmiştir)* Hadi kızım, üzülme, bunlar mesleğin cilveleri. Herkes birbirinin sinirine dokunur, çünkü herkes korkudan üç buçuk atar. Korkmuyormuş gibi yaparlar ama, hepsi başaramazsam diye en az senin kadar korkar. Ama temsil akşamı bir bakarsın, mucize...
- Burbage *(Zehirli:)* Nerde o günler!
- Ecclestone *(Burbage'e)* Sen sus bakayım! Rolünü yakalarsın, sonra nasıl suspus olup seni dinlediklerini hissedersin, sonra da uçmaya başlarsın! *(Judith'in ağlaması dinmiştir.)* Hadi, cesaret!
- Rejisör Evet! Hadi devam! Burbage'in, repliğinden! *(Salona döner.)*
- Burbage Şimdiye kadar kimse beni böylesine sarsmadı. Seni görünceye kadar ben kadınları sevdim...
- Judith *(Rolüne döner)* Peki ya ben gerçekte, sahici bir kadın olsaydım?
- Burbage Nasıl yani?

(Kempe, baygın Elisabeth'i sırtında ya da kollarında taşıyarak sahneye getirir.)

- Kempe Ay anacığım! Sanki bütün İngiltere'yi taşıdım!
- Judith Ölü mü?!
- Kempe Öldüyse halt etmiş demektir. Çünkü önce bana asalet ünvanı vermesi lazım!
- Burbage Neden ıslak?
- Kempe Nehirden çıkardığın biri, nasıl kuru olsun ki? Haşmetmeap kendini nehre attı, ama ben tesadüfen oradaydım ve atılıp onu kurtardım.
- Judith Giydirecek kuru bir şeyler getireyim. (Arka sahneye koşar.)
- Burbage Sen ne zaman yüzme öğrendin ki?
- Kempe Ben! Puff, eskiden beri! Rrringa balığı gibi yüzerim hem de!
- Burbage Ya demek öyle mükemmel yüzüyorsun ki, elbiselerin bile ıslanmıyor?
- Kempe Komik komik kılı kırk yarma Burbage! Onu sırtımda/kollarımda taşıyarak buraya getirdim mi? Getirdim! Ama eğer şimdi beni kont ya da baron yapmazsa, bir daha sefere kendi kendini kurtarmak zorunda kalır. – İçmem lazım. (Arka sahneye giderken) İçinden içki akıyor olsa, bütün Thames nehrini içer kuruturdum şu anda. (Çıkar.)
- (Shakespeare fark edilmeden salona girer. Burbage elinde bir mendille Elisabeth'e yaklaşıp.)
- Burbage Şimdi rahatça yapabilirim.¹⁰ Ağzını burnunu kapatıp biraz bastırdım mı, İngiltere rahat bir soluk alır... (Tereddüt eder.)
- Shakespeare “Bilinç böyle korkak ediyor hepimizi.”
- Burbage (Korkar) Sen!
- Shakespeare Rahatsız olma, Hamlet.
- (Judith bir kucak dolusu battaniye ve kostümle gelir.)
- Judith Will, iyi ki geri döndün! – Bana yardım edin, donacak yoksa!
- (Elisabeth'i battaniye ve kostümlerle sararlar. Kempe, grubun diğer elemanlarıyla geri gelir.)
- Kempe Dikkatli olun, o benim servetim. Yüzerek kendisine ulaştığımda, nasıl teşekkür eden bakışlarla kendini kollarıma attı, bilemezsiniz! Ben de onu bir yunus gibi sırtımda taşıdım... (Arkasında sırlıklam, tirtir titreyen Armin belirir. Sargısı suda düştüğü için, ağzındaki büyük yara görünür.) ...tam senin için bir sahneydi Shake, muhteşem bir şiir yazabilirdin: O, ben ve İngiltere'nin 140 yılı, nehrin dalgaları üstünde çalkalanırken... (Armin'i görür.)
- Hemmings Şimdi fena şiştin, Kempe.

¹⁰ Shakespeare'in „Hamlet“inde, Prens Hamlet'in Kral Claudius'u dua ederken öldürmeyi düşündüğü sahneye gönderme. (Ç.N.)

- Kempe Ama yuttuğu suyu ben pompaladım ve buraya kadar da taşıdım!
- Shakespeare (*Armin'e*) Bilerek mi attı kendini nehre?
- Armin (*Ağzının kenarıyla çok zor konuşarak:*) Nehrin kıyısında durmuş şehre karşı uluyordu! (*Yumruklarını sıkarak gökyüzüne kaldırır*) Ağlıyor ve bağıırıyordu: „Londra, Essex! İngiltere“...
- Elisabeth (*Cıız bir sesle*) İngiltere...
- Shakespeare Geçti majesteleri. Yalnızca Tanrı alabilir sizin tacınızı. Essex geri çekildi, şehrin kapıları yeniden açıldı.
- Burbage Doğru mu bu?
- Tooley Saman alevi gibi geldi geçti. Essex'in sadece elli adamı vardı.
- Burbage (*Kireç gibi*) Her şey bitti!
- Judith Tanrıya şükürler olsun!
- Shakespeare Şehir muhafızları size sadık kaldılar.
- Judith İşitmiyor.
- Armin İşitmeli! Saraya gitmesi gerek! Kendini göstermeli! Halka kendini göstermeli!
- (*Bir yudum içki içirirler.*)
- Shakespeare Majesteleri, İngiltere'nin size şimdi ihtiyacı var... (*Elisabeth kendini toplamak ister ama yığılıp kalır.*) Ama majesteleri, böyle olmaz.
- Elisabeth (*Öfkelenir*) Katip! Hayatını seviyorsan, bana engel olmaya kalkışma!
- Shakespeare Emrinize amadeyim haşmetmeap. Ama bu kader gününde, İngiltere Kraliçesini muhteşem görmeli. Çok yaşasın Kraliçemiz...
- Herkes Muhteşem...
- Elisabeth (*Elisabeth bir hareketiyle susturur.*) Tantanayı bırakın! Yağcılıkla bu tiyatroyu kurtaramayacaksınız. – Ne istiyorsun?
- Shakespeare Tiyatronun araçlarını hizmetinize sunmak istiyorum. –Tooley: makyaj seti, Ecclestone: kırmızı peruka, Turner: Hippolyta'nın düğün elbisesi...
- Elisabeth Dur! Makyaj ve peruka olabilir; ama kimse İngiltere Kraliçesini Hippolyta'nın o pırtıları içinde görmeyecek. Turner! (*Judith'e yaslanarak ağır ağır arka sahneye doğru gider.*) Bu arada kostüm deposunu hepinizden daha iyi öğrendik. (*Çıkarlar. Tooley ve Ecclestone onları izler.*)
- Burbage Hepimizi içeri tıkacak. Tiyatroyu moloz yığınınna çevirecek. Ve bütün suç bende.
- Shakespeare Şimdi ağlaşmanın bir faydası yok! Ona, Elisabeth'in sadık kulları olduğumuzu göstermeliyiz.
- Burbage (*Acı bir gülüşle:*) Tanrı gibi oynamalıyım ki, buna inansın.

- Hemmings Çaresi yok, taşraya kaçacağız... da ben bunu karıma, çocuklarıma nasıl anlatacağım?...
- Burbage Her şeyi bu kumarda kaybettim! Her şeyi! Sizin her şeyinizi de! Bütün gruba karşı suçluyum!
- Armin Doğru söze ne denir!
- Kempe Işık söndü ve şimdi karanlıkta oturuyoruz.
- Armin Aynen.
- Burbage Bittik!
- Armin Ben demedim, siz dediniz.
- Kempe Bunda bir değişiklik var. Nehrin suyundan mı acaba?
(*Elisabeth, yanında Judith ve diğerleriyle giyinmiş olarak girer.*)
- Elisabeth Biraz modası geçmiş ve zevksiz bir elbise ama, elinizdekilerin en iyisi buydu. Evet şimdi makyajımızı yapın. Sen değil, Nick Tooley bunu daha iyi yapar. (*Tooley titreyerek makyaja başlar. Sessizlik.*) Tooley kendini toplayıp titremesi geçerken; siz de bize bu tiyatroyu küle çevirmemem için bir tanecik mantıklı gerekçe söyleyin.
- Shakespeare Majesteleri, bu kumpanyanın bütün üyeleri, sizin hayatınızı kurtarmak için gayret göstermiştir.
- Elisabeth Bu kumpanyanın bütün üyeleri, isyancılar için "II. Richard"ı oynadılar. Kraliçenin hayatını kurtarmak dediğin bu mu? Richard Burbage de mi hayatımızı kurtarmak istiyordu?
- Burbage Majesteleri, cezamı çekmeye hazırım.
- Shakespeare Majesteleri, o şey yapmak istedi...
- Elisabeth Onun ağzı yok mu? (*Burbage'e*) Kendini nasıl savunacaksın, Burbage?
- Burbage Majeste, yanlış ata oynadım. (*Bu gaf karşısında bütün grup acıyla inler.*)
- Elisabeth Ama kesime gitsin dediğin yaşlı beygir, Kraliçe olarak kaldı.
- Hemmings (*Diz çöker ve durumu kurtarmak ister.*) Asaletmeap majesteleri, bu mutlu günde biz kullarınız...
- Elisabeth (*Sinirden titreyerek*) Hayır, Hemmings! Bu mutlu bir gün değil! Koskoca bir dönemin en aşağılık, en acımasız günü. Bugünü yaşamamak için, neler vermezdim! (*Yeniden kendini kontrol eder.*) Tooley, Peruka! (*Tooley, Elisabeth'in başına kırmızı perukayı yerleştirir.*) Ayna!... Dudak fırçası! (*Buza kesmiş bir sessizlik içinde makyajını tamamlar.*) Will Kempe!
- Kempe Majesteleri.
- Elisabeth Bizde bir şeyiniz kalmıştı. (*Kempe'nin daha önce kendisine verdiği mendili fırlatır.*)
- Kempe Armağan etmiştim, Majesteleri.

- Elisabeth Shakespeare bizim için trajik bir rol yazmalı, öyle mi? Baksana, ölesiye komik!
- Kempe Komik olan Crowns idi, Majesteleri. Ben sizin hayatınızı kurtardım.
- Elisabeth Şimdi biz sana trajik bir rol yazacağız.
- Kempe Majeste, ben trajediye pek yatkın değilimdir.
- Elisabeth Yaklaş!
- Kempe *(Tereddütle yaklaşırken)* Yaşlı insanlara anlayış gösterebiliriz...
- Elisabeth Biz hırsızların eline bir H harfi dağlarız. Bir daha yapamam diye. Soytarılarımız zilli bir başlık taşır. Halkı uyarmak için. Senin gibi komikleri halka göstermek içinde bir işaret koyalım. Herkes bilsin ne mal olduğunuzu. *(Kempe'nin burnunun ucunu yuvarlak kırmızıya boyar.)*
- Kempe Burun neden yüzün ortasındadır, bilir misiniz?
- Elisabeth Şaka istemez!
- Kempe Emredersiniz.
- Elisabeth Oyuncular tuhaf yaratıklar. Kendilerini önemli sanıyorlar. Ayrıca her şeyi oyuna çeviriyorlar. Ama bütün şarlatanlıkları, sonunda iz bırakmadan kayboluyor, hiçliğe savruluyor. –Turner! *(Judith'in yardımıyla ayağa kalkar.)* İngiltere'de yalnızca erkekler sahneye çıkabiliyor. Kadınlar neden çıkmıyor?
- Hemmings Majesteleri, bazı meslekler kadınlar için uygun değildir. *(Grup onaylar.)*
- Elisabeth Mesela krallık da mı böyle bir meslek? *(Sessizlik.)* Bugün İngiltere'nin bir kraliçe için bile gereken olgunluğa ulaştığından kuşkuya düştük. *(Uzaktan borular işitilir.)*
- İngiltere çağırıyor. Senin sahnende çıkışı muhteşem olurdu, değil mi Shakespeare?
- Shakespeare Majeste, benim sihir gücüm bu eşiğin ötesinde bitiyor.
- Elisabeth *(Judith'in yanında bir kere daha durur, yanağını okşar.)* Rosalind... *(Uzaktan borular çalınır. Elisabeth ağır ağır salondan çıkar.)*
- Shakespeare Çok yaşasın kraliçemiz:
- Truppe Muhteşem Elisabeth! *(Sessizlik. Judith arka sahneye gider.)*
- Kempe *(Aynada boyalı burnuna bakar)* Hastiir –iyi olmuş!
- Hemmings Sanırım oyunlara devam etmemize izin verecek.
- Burbage Artık tamamıyla onun şarkısını söylemeye mecburuz. Ne anlamı var bunun?

- Armin Anlam? Anlam... Anlam! Anla-manla kaç anla?... Anlamanlamanlamanlam, geh! Anlam ne ki, anlamsız ne olsun?! Anlamın anlamını anlamanın ne anlamı var ki? Anladın mı? Anlamadıysan, Anlambilim okumalısın. Anlambilim de anlamsız gelirse, anlayışın kıt demektir! O zaman anlayana sivrisinek saz, anlamayana davul zurnaaz... Hatta: Anlamak mı, anlamamak mı? İşte sorun burda!
- Shakespeare Haha, ekşi-tatlı bir soytarı!
- Kempe Vaaz verdirmeli buna.
- Judith *(Judith bohçasıyla girer, Shakespeare'i yanağından öper.)* Stratford'da görüşürüz.
- Shakespeare Gerçekten gitmek istiyor musun...?
- Judith Karına selam söylerim.
- Burbage Birisi bana söyleyebilir mi, burda neler oluyor?
- Judith Hoşçakalın. Ben onun kız kardeşiyim.
- Burbage Harika! Ben de annesiyim! *(Herkes güler.)*
- Shakespeare Adı Judith ve benim kızkardeşim.
- Burbage Hiç komik değil. *(Judith Burbage'e kadın olduğunu kanıtlar.)* Aman Tanrım! Sen... Bu harika!
- Tooley Sahici mi onlar?
- Burbage Biliyordum: ben kadınları severim! *(Gruptakiler Judith'in kadın olup olmadığını elleriyle kontrol etmek isterler.)* –Çekin ulan elinizi! –Judith, benimle evlenir misin?
- Judith *(Hiç beklememiştir.)* Nasıl?
- Burbage Will, babanız burada olmadığına göre onu senden istiyorum: Bu benim hayatım boyunca beklediğim kadın!
- Judith Ciddi misin?
- Burbage *(Önünde diz çöker.)* Judith. – Judith Burbage. *(Kucaklaşırlar.)*
- Armin *(Shakespeare)* Bunu sen mi yazdın yahu?
- Judith Demek şimdi gerçekten Orlando ile Rosalind'i oynayabileceğiz!
- Burbage Saçmalama! Kadınlar sahneye çıkamaz, hele benim karım hiç!
- Judith Ama ben sizinle oynadım.
- Burbage *(Onu öper.)* Evet, eğlendin de –ama artık ben varım!
- Judith Peki kadın rolleri?
- Burbage Yok artık! Benim karım bu sapıklar ordusunun arasında gezinemez! *(Grup güler.)*
- Judith *(Çaresizlikle)* Ama hepiniz beni beğenmiştiniz?
- Hemmings Turner'ı beğenmiştik.

- Judith Hayır, o bendim!
- Tooley Turner fikri müthişti ama!
- Armin Turner olarak kal!
- Judith Hayır! Hayır, bir ömür boyu erkek olmak... bunu beceremem. Will, biliyorsun ki ancak gerçek bir kadın...
- Shakespeare Kadın olarak sahneye çıkarsan, hiç şakası yok, kapatırlar tiyatroyu.
- Armin Ben buldum! Gardroba bakacak bir kadına ihtiyacımız var.
(*Erkekler kendi aralarında fikir yürütürken, Judith bir kenarda durur.*)
- Tooley Evet, dikiş dikecek biri.
- Kempe Temizlikçi kadın canım...
- Ecclestone Aksesuarıcı...
- Hemmings Arada bir gişede de oturabilir...
- Tooley Her türlü işe koşan bir kız!
- Burbage Bir dakika! Önce bana bir düzine çocuk doğuracak. Onlarda önce sizin kadın rollerinizi oynar, sonra da benim kahramanlarımı!
- Kempe Bunu içkiyle kutlayalım arkadaşlar! (*Judith'in gitmekte olduğunu fark eder. Judith bohçasını kapıp koşarak tiyatrodan dışarı çıkar.*)
Hey, Turner!
- Burbage Judith! Geri dön!
- Judith (*Uzaktan*) Hayır, şimdi olmaz! Yüz yıl sonra! (*Çıkar*)
- Ecclestone Benim üç tane kız kardeşim var ama... (*Sessizlik.*)
- Kempe Willow, bana yazacağın şu soytarı için aklıma çok güzel bir fikir geldi. Bak, sen de seveceksin: Hamlet sahnenin önünde oturuyor: "Yaşamak mı yoksa ölmek mi", bla, bla, bla... Yorik girer...
- Shakespeare Will, "Hamlet"te saray soytarısı çoktan ölmüştür. Sen de ya Mezarçı'yı oynayacaksın ya da hiçbir şey oynamayacaksın.
(*Sessizlik.*)
- Kempe Seyirciler buraya beni görmeye geliyorlar! Beni! Bak seni uyarıyorum: Bir soytarı öldüren cehenneme gider!
(*İki sahne teknisyeni sahneye girer.*)
- Kempe Hepimizin mısraları önünde eğilmemizi istiyor! Ama bunu hiçbirimiz yapmayacağız, öyle değil mi arkadaşlar?
(*Sahne teknisyenlerinden biri enerjik bir şekilde kol saatini işaret edince, öfkeyle ona döner.*)
- Rejisör Patladın mı?! Daha sahneden çıkışımı oynuyorum!
(*Mikrofondan*) Sevgili teknik arkadaşlarım, lütfen bir beş dakika daha müsaade edin. Olur mu?
(*Teknisyenler hiç oralı olmaz ve dekoru sökmeye başlarlar.*)

- Kempe Ben anlamam, ben sahnemi tamamlayacağım!! –Hepimizin mısraları önünde eğilmemizi istiyor! Ama bunu hiçbirimiz yapmayacağız, öyle değil mi arkadaşlar?
- Burbage Ben Hamlet'i oynayacağım, Will.
- Kempe “Sen de mi Brutus,”...
- Teknisyen Çalışma ışığı!
- (Sahneyi soğuk bir çalışma ışığı kaplar. Teknisyenler paldır küldür dekoru sökmeye devam ederler. Kempe ve diğerleri inatla oynamayı sürdürür:)
- Kempe ... öyleyse düş Cäsar!“ –Bu da senin değil! Başka bir sürü şey gibi, bunu da arsızca hırsızlamışsın!
- Hemmings Ama Kempe'ye ihtiyacımız var!
- Kempe Bırak, John, bırak! Ben zaten ayrılacaktım.
- Shakespeare Gidişine bir tören yaparız, Will.
- Kempe Hece sayıcı! Sıçan avcısı! Sen kendi gidişine bak! Sahneden çıkışı sen ne bilirsin? Çoğunu ben buldum! Ben şimdi size gösteririm, gerçek bir kral sahneden nasıl çıkarmış. Senin mızımız II. Richard'ın gibi olmaz o iş! –Hemmings, Müzik!
- (Hemmings ciddi bir müzik çalar.)
- Cenazede değiliz, Hemmings!
- (Bu kez dans müziği.)
- Eski bir düşümü gerçekleştireceğim: Will Kepme Londra'dan Norwich'e kadar dans ederek gidecek! Güzel yurdumu dans ederek, jigg yaparak, şarkılar söyleyerek gezeceğim. Ve her gittiğim yerde herkes benimle şarkı söyleyecek, ben de oynayacak ve şakalarımı yapacağım. Sahneden çıkış böyle olur! Tiyatro tarihinin en uzun süren sahneden çıkışı!
- (Hemmings çalmayı keser.)
- Hepinizi bağışlıyorum. Kraliçe'yi bana asalet ünvanı vermediği için; siz körleri de tiyatronun en görkemli çağına son verdiğiniz için. Bağışlıyorum!
- Shakespeare Will, şu bizim eski şarkımızı söyle!
- Kempe “Ben minicik, bıcırık bir çocukken; Hey anam hey! Ne sel, ne yağmur! Kafadan çatlaklık bir oyuncaktı; Çünkü yağmur her gün yağar durur.”¹¹
- (Şapkasını Robert Armin'e verir.) Sen benim halefimsin, bahtsız çocuk. Kuru bir çağa giriyoruz Robert. Gürleyen, patlayan osuruklar yok artık, utangaç fısırlıklar var! Cesaret, Robert, biz soytarılar olmasak, dünya çekilmez olurdu!
- (İşçiler dekoru boşaltmıştır. Kempe dans ederek çıkar.)

11

Shakespeare'in „Onikinci Gece“ oyununun sonundaki soytarı şarkısıdır. (Ç.N.)

“Başlangıcı nerdeymiş bu devranın?
Hey anam hey! Ne sel ne yağmur!
Sıçmışım içine böyle dünyanın,
Sabahım benim ancak alkışla olur!

Rejisör

(Mikrofondan) Teşekkürler. Makyajınızı silin, eleştirilerimi okuma odasında söyleyeceğim... *(Ecclestone işaret eder.)* Ne var Arnold, bir şey mi diyecektin?

(Ecclestone işaretle selam düzeninin yapılmadığını anlatır.)

OYUNUN SONU

Türkçesi: Yücel Erten
Haziran 2010 - İstanbul